

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÖNETİM BİLİMİ AÇISINDAN
ÜSTÜN YETENEKLİLERİN EĞİTİMİNDE AİLE ORTAMININ
DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ:
SİNOP BİLSEM ÖRNEĞİ

İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Murat ÖZGEN

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Fikri KÖKSAL

İSTANBUL – 2019

TEZ TANITIM FORMU

- YAZAR ADI SOYADI** : Murat ÖZGEN
- TEZİN DİLİ** : Türkçe
- TEZİN ADI** : Yönetim Bilimi Açısından Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Aile Ortamının Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: Sinop Bilsem Örneği
- ENSTİTÜ** : İstanbul Gelişim Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
- ANABİLİM DALI** : İşletme
- TEZİN TÜRÜ** : Yüksek Lisans
- TEZİN TARİHİ** : 14/01/2019
- SAYFA SAYISI** : 78
- TEZ DANIŞMANLARI** : Dr. Öğr. Üyesi Fikri KÖKSAL
- DİZİN TERİMLERİ** : Yönetim Bilimi, Üstün Yetenek,
Aile Ortamı Ölçeği
- TÜRKÇE ÖZET** : Yönetim bilimi açısından üstün yeteneklilerin eğitiminde aile ortamının önemi açıktır. Bu araştırma, Sinop Bilim ve Sanat Merkezine devam eden üstün ve özel yetenekli bireylerin aile ortamlarının demografik değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırma, tarama modelinde bir çalışmadır.
- DAĞITIM LİSTESİ** : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Murat ÖZGEN

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÖNETİM BİLİMİ AÇISINDAN
ÜSTÜN YETENEKLİLERİN EĞİTİMİNDE AİLE ORTAMININ
DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ:
SİNOP BİLSEM ÖRNEĞİ

İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Murat ÖZGEN

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Fikri KÖKSAL

İSTANBUL – 2019

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının ederlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Murat ÖZGEN

.../.../2019

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Murat ÖZGEN' in “Yönetim Bilimi Açısından Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Aile Ortamının Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi : Sinop Bilsem Örneği” adlı tez çalışması, jürimiz tarafından İşletme Anabilim Dalı İşletme Bilim Dalı YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Fikri KÖKSAL
(Danışman)

Üye

Doç. Dr. Yusuf Sait TÜRKAN

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Hülya YILMAZ

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.... / / 2019

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Üstün yetenekli çocukların yetiştirilmelerinde aile ortamının önemi açıktır. BİLSEM, üstün yetenekli çocuklara ve ailelerine yönelik hazırladığı çeşitli programlarla doğrudan veya dolaylı biçimde eğitim, yönlendirme ve iyileştirme hizmeti vermektedir.

Bu araştırma ile; BİLSEM'e devam eden üstün yetenekli çocuk ebeveynlerinin çeşitli sosyo-kültürel ve ekonomik özellikler ile aile ortamlarının yapısı açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın örneklem grubunu BİLSEM'de çocukları öğrenim görmekte olan 76 ebeveyn oluşturmuştur.

Araştırma kapsamına katılmayı kabul eden ebeveynlere araştırmanın amaçları doğrultusunda hazırlanmış bir bilgi formu ve Aile Ortamı Ölçeği uygulanmıştır. Bilgi formundan elde edilen bulguların frekans ve yüzdeleri analiz edilip yorumlanmıştır.

Aynı zamanda bilgi formu ile toplanan değişkenlere göre Aile Ortamı Ölçeği Puanları arasındaki farklılıkları belirlemek üzere; istatistiksel olarak hipotez testleri kullanılmıştır.

Hipotez testlerinin varsayımları gereği bazı durumlarda parametrik, bazı durumlarda ise nonparametrik hipotez testleri kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Üstün Yetenek, Üstün Zeka, Aile Ortamı Ölçeği

SUMMARY

The prospect of a family environment is obvious in the cultivation of superior children. BILSEM provides education, guidance and improvement services directly or indirectly through various programs prepared for gifted children and their families.

With this research; It is aimed to evaluate the gifted children's parents who continue to BILSEM from the point of view of the structure of the family environment with various socio-cultural and economic characteristics.

The study sample group consisted of 76 parents who were studying children in BILSEM.

An information form and a Family Environment Scale were prepared for the parents who accepted to participate in the research. The frequencies and percentages of the findings from the datasheet were analyzed and interpreted.

At the same time, in order to determine the differences between Family Environment Scale scores according to variables collected with the information form; Statistically hypothesis tests were used.

In some cases, parametric tests were used in some cases, and nonparametric tests were used in some cases in accordance with the assumptions of the hypothesis tests.

Keywords: Giftedness, Outstanding Intelligence, Family Environment Scale

İÇİNDEKİLER

	SAYFA
ÖZET	I
SUMMARY.....	II
İÇİNDEKİLER.....	III
TABLolar LİSTESİ.....	V
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	VI
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	VII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	VIII
EKLER LİSTESİ.....	IX
ÖNSÖZ.....	X
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM: LİTERATÜRLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	
1.1. ZEKA.....	3
1.1.1. Geleneksel Zeka Anlayışı.....	3
1.1.2. Zeka Tanımları.....	4
1.2. YETENEK.....	6
1.2.1. Üstün Yeteneklilik.....	8
1.2.2. Üstün Yeteneklilerin Belirlenmesi.....	8
1.2.3. Üstün Zeka ve Üstün Yetenek.....	9
1.3. GARDNER' IN ÇOKLU ZEKA TEORİSİ.....	10
1.3.1.Çoklu Zeka Kuramı.....	10
1.3.2.Çoklu Zeka Kuramındaki Zeka Alanlarının Özellikleri.....	10
1.3.2.1. Sözel/Dilsel Zeka.....	10
1.3.2.2. Matematiksel/Mantıksal Zeka.....	10
1.3.2.3. Görsel/Uzaysal Zeka.....	11
1.3.2.4. Bedensel/Kinestetik Zeka.....	11
1.3.2.5. İçsel Zeka.....	11
1.3.2.6. Müziksel/Ritmik Zeka.....	12
1.3.2.7. Sosyal/Kişilerarası Zeka.....	12
1.3.2.8. Doğacı Zeka.....	12
1.4. ÜSTÜN YETENEKLİLER VE EĞİTİM MODELLERİ.....	13
1.4.1. Özel Eğitim.....	13
1.4.2. Program Zenginleştirme.....	13

1.4.3. Hızlandırma.....	14
1.5. ÜSTÜN YETENEKLİLER EĞİTİM YÖNETİMİ.....	14
1.5.1. Dünya' da Üstün Yetenekliler Eğitim Yönetimi.....	14
1.5.2. Türkiye' de Üstün Yetenekliler Eğitim Yönetimi.....	16
1.6.BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ (BİLSEM).....	17
1.6.1. Bilim ve Sanat Merkezlerinin İşleyişi.....	17
1.6.2. Bilim ve Sanat Merkezleri Uygulama ve Eğitim Süreci.....	18
İKİNCİ BÖLÜM: YÖNETİM BİLİMİ AÇISINDAN ÜSTÜN YETENEKLİLERİN EĞİTİMİNDE AİLE ORTAMININ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ KONUSUNDAKİ ARAŞTIRMA	
2.1. ARAŞTIRMA.....	22
2.1.1. Araştırmanın Problemi ve Amacı.....	22
2.1.2. Problem Cümlesi.....	22
2.1.3. Alt Problemler.....	22
2.1.4. Araştırmanın Önemi.....	23
2.1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	23
2.1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	23
2.2. YÖNTEM	
2.2.1. Araştırmanın Modeli.....	23
2.2.2. Örneklem.....	24
2.2.3. Veri Toplama Araçları.....	24
2.2.4. Verilerin Analizi.....	24
2.2.5. Güvenirlilik Analizi.....	25
2.2.6. Faktör Analizi.....	28
2.3. BULGULAR VE YORUMLAR.....	30
2.3.1 Grafikler.....	30
2.3.2. Araştırmanın Hipotezlerine Yönelik Analizler.....	43
2.3.3. Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanları İçin Analizler.....	43
2.3.4. Birlik Beraberlik Alt Boyutu İçin Analizler.....	47
2.3.5. Denetim Alt Boyutu İçin Analizler.....	49
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	52
KAYNAKÇA.....	56
EKLER.....	-

TABLolar LİSTESİ

	SAYFA
Tablo-1 Zekâyla İlgili Eski ve Yeni Anlayışların Karşılaştırma Tablosu.....	4
Tablo-2 Taylor' un Altılı Yetenek Modeli.....	7
Tablo-3 Genel Zihinsel Alan Öğrencilerin Branşlara Göre Program Uygulama Tablosu.....	19
Tablo-4 Genel Zihinsel Alan Öğrencilerin Atölyelere Göre Program Uygulama Tablosu.....	20
Tablo-5 Görsel Sanatlar ve Müzik Yetenek Alan Öğrencilerin Göre Program Uygulama Tablosu.....	21

ŞEKİLLER LİSTESİ

	SAYFA
Şekil 3.3.1. Cinsiyete göre veli yüzdeleri.....	30
Şekil 3.3.2. Yaş gruplarına göre veli yüzdeleri.....	31
Şekil 3.3.3. Çocuk sayılarına göre veli yüzdeleri.....	32
Şekil 3.3.4. Yaşlarına göre BİLSEM'e devam eden öğrencilerin yüzdesi.....	33
Şekil 3.3.5. Üstün yetenekli ebeveyn yüzdeleri.....	34
Şekil 3.3.6. BİLSEM'e devam etme yıllarına göre öğrenci yüzdeleri.....	35
Şekil 3.3.7. Sınıflarına göre öğrenci yüzdeleri.....	36
Şekil 3.3.8. Dahil olduğu programa göre öğrenci yüzdeleri.....	37
Şekil 3.3.9. Mezun olduğu okullara göre veli yüzdeleri.....	38
Şekil 3.3.10. Meslek gruplarına göre veli yüzdeleri.....	39
Şekil 3.3.11. Ebeveynlerin anne-baba tutumlarına yönelik algısı.....	40
Şekil 3.3.12. Oturulan evin durumuna göre veli yüzdeleri.....	41
Şekil 3.3.13. Ailelerin gelir durumuna yönelik algısı.....	42

ÇİZELGELER LİSTESİ

	SAYFA
Çizelge 3.1.1. Güvenilirlik katsayısı.....	21
Çizelge 3.1.2. Ölçüm değerlerine ait varyans çözümlemesi.....	22
Çizelge 3.2.1. KMO and Bartlett's test değeri.....	23
Çizelge 3.2.2. Açıklanan toplam varyans tablosu.....	24
Çizelge 3.4.1. Aile ortamı ölçeği toplam puanlarının ebeveynin cinsiyetine göre..... farklılaşp farklılaşmadığı.....	38
Çizelge 3.4.2. Aile ortamı ölçeği toplam puanlarının BİLSEM'e devam eden..... çocuğun yaşına göre farklılaşp farklılaşmadığı.....	39
Çizelge 3.4.3. Aile ortamı ölçeği toplam puanlarının ebeveyn yaşlarına göre..... farklılaşp farklılaşmadığı.....	39
Çizelge 3.4.4. Aile ortamı ölçeği toplam puanlarının öğrencinin BİLSEM' de..... dahil olduğu programa göre farklılaşp farklılaşmadığı.....	40
Çizelge 3.4.5. Aile ortamı ölçeği toplam puanlarının ebeveynin en son mezun..... olduğu okul türüne göre farklılaşp farklılaşmadığı.....	41
Çizelge 3.4.6. Aile ortamı ölçeği birlik beraberlik alt boyutu puanlarının..... ebeveynin cinsiyetine göre farklılaşp farklılaşmadığı.....	41
Çizelge 3.4.7. Aile ortamı ölçeği birlik beraberlik puanlarının ebeveyn yaşlarına . göre farklılaşp farklılaşmadığı.....	42
Çizelge 3.4.8. Aile ortamı ölçeği birlik beraberlik alt boyutu puanlarının öğrencinin.. BİLSEM dahil olduğu programa göre farklılaşp farklılaşmadığı.....	42
Çizelge 3.4.9. Aile ortamı ölçeği birlik beraberlik alt boyutu puanlarının ebeveynin en son mezun olduğu okul türüne göre farklılaşp farklılaşmadığı.....	43
Çizelge 3.4.10. Aile ortamı ölçeği denetim alt boyutu puanlarının ebeveynin..... cinsiyetine göre farklılaşp farklılaşmadığı	44
Çizelge 3.4.11. Aile ortamı ölçeği denetim alt boyutu puanlarının..... ebeveynyaşlarına göre farklılaşp farklılaşmadığı.....	44
Çizelge 3.4.12. Aile ortamı ölçeği denetim alt boyutu puanlarının öğrencinin BİLSEM dahil olduğu programa göre farklılaşp farklılaşmadığı.....	45
Çizelge 3.4.13. Aile ortamı ölçeği denetim alt boyutu puanlarının ebeveynin en son mezun olduğu okul türüne göre farklılaşp farklılaşmadığı.....	46

KISALTMALAR LİSTESİ

- MEB** : Milli Eğitim Bakanlığı
DEP : Destek Eğitim Programı
BYF : Bireysel Yetenekleri Fark Ettirici Program
ÖYG : Özel Yetenekleri Geliştirme Programı
BİLSEM : Bilim ve Sanat Merkezi

EKLER LİSTESİ

EK A : Kişisel Bilgi Formu

EK B : Aile Ortamı Ölçeği

ÖNSÖZ

Yönetim bilimi açısından bakıldığında üstün yetenekli bireylerin yetiştirilmelerinde eğitim ortamı kadar aile ortamı da önemlidir. Bilim ve Sanat Merkezi, üstün zekalı ve özel yetenekli çocuklara ve ailelerine yönelik farklılaştırılmış programlarla doğrudan veya dolaylı olarak eğitim ve danışmanlık hizmeti vermektedir. Bu araştırma ile üstün ve özel yetenekli çocuk ve ebeveynlerinin, sosyal kültürel ve ekonomik değişkenleri ile aile ortamlarının özellikleri bakımından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Üstün zekalı ve özel yetenekli çocukların aile ortamlarının inceleneceği bu araştırmanın sonuçlarının; günümüzde üstün yetenekli çocukların kapsamlı olarak nitelikli eğitim olanağı bulamadıkları gerçeğinden yola çıkarak, ilgili kişi ve kurumların gündemine bilimsel bir biçimde alması, okul ve aile işbirliğine dikkat çekerek, üstün yetenekliler alanında yapılacak olan diğer çalışmaları desteklemesi, üstün ve özel yetenekli çocukların ailelerini bilinçlendirmesi, üstün yetenekli çocukların hedefleri doğrultusunda iş hayatına hazırlanmasına yönelik eğitim programlarının yapı ve içeriklerine yön verme konusunda katkı sağlaması düşünülmektedir.

Tez danışmanım olmayı kabul ederek çalışmamın doğru bir şekilde devam etmesini, planlanması, yürütülmesi ve raporlanmasını sağlayan çok değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Fikri KÖKSAL' a, çeşitli aşamalarda desteklerini esirgemeyen değerli meslektaşlarım Berrin ÖZDEN ve Murat AVCI' ya, yüksek lisans derslerini aldığım tüm değerli hocalarıma, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü çalışanlarına, eğitim hayatım boyunca öğrencisi olduğum değerli öğretmenlerime, meslektaşlarıma, öğrencilerime, çalışmam boyunca beni yalnız bırakmayan eşim Mine ÖZGEN' e çok teşekkür ederim. Son olarak, yapmış olduğum bu çalışmayı ilk tez danışmanım merhum Prof. Dr. Ali Osman ÖZCAN' ın anısına ithaf ettiğimi belirtmek isterim.

GİRİŞ

“Bir toplum nüfusunun yaklaşık %2 oranında üstün zekalı/yeteneklilerden oluştuğu bilinmektedir. Bu bireyler üstün zeka/yeteneklerinden dolayı bir potansiyel oluşturmaktadır. Erken yaşlarda bireysel farkındalıkları sağlanırsa topluma katkıları da o derece olumlu olacaktır.”¹

Üstün yetenekli öğrenciler, özel akademik alanlarda veya zeka, yaratıcılık, sanat ve liderlik yönüyle de yüksek düzeyde performans gösteren bu yeteneklerini geliştirmelerinde okul tarafından sağlanamayan faaliyetlere gereksinim duyan çocuklardır.²

Üstün zekâ ve üstün yetenek gibi kavramların tanımları kültürden kültüre, hatta zamandan zamana bile değişiklik gösterebilir.³

Yapılan araştırmalar; bu çocukların beden, yaratıcılık, öğrenme, önderlik ve güdüsel yönden pek çok özelliğini ve ülkenin kalkınmasında önemli roller oynayabilecek potansiyellerini ortaya koymuştur. Tanılanmaları ve özel bir eğitim almaları konusunda iyi işleyen bir sistemin yapılandırılması öncelikli hale getirilmediği durumda üstün yetenekli insan kaynağı israfının sürmesi kaçınılmaz olacaktır.

“Bu alanda doğuda ve batıdaki pek çok ülkenin kat ettiği yol, deneyimlerin çeşitliliği ve zenginliği kendi modelimizi yaratmada yardımcı olabilir. Şu aşamada önemli olan bu tür eğitime duyulan ihtiyacın farkına vararak gerekli hazırlıklara ve deneme çalışmalarına başlamaktır.”⁴

Üstün zeka ve özel yeteneklilik kalıtım kadar, aile ortamıyla da doğrudan ilgilidir. Tüm ebeveynlerin konuyla ilgili yeterli bilgiye sahip olması ve bu alanda yapılan araştırmaların sonuçlarıyla ilgili farklı kaynaklardan bilgilendirilmesi gerekmektedir.

¹Murat Özgen, “Örgün Eğitim Kurumlarına Devam Eden Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sanat Eğitimi Metodolojisi”, *II. Ulusal Üstün Yetenekliler Kongresi, Bildiriler*, 25-27 Mart 2009, Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir, 2009, s. 51.

²Şule Demirel ve Uğur Sak, “Yetenek Hiyerarşisi: Üstün Yetenek Türlerinin Toplumsal Değerleri Üzerine Bir Araştırma”, *Türk Üstün Zeka ve Eğitim Dergisi*, 2011, Cilt:1, 61-76, s. 61.

³Demirel, Sak, 2011, a.g.e., s. 61.

⁴Fusun Akarsu, “Üstün Zihinsel Yeteneklilerin Eğitiminde Sorunlar”, Türkiye Bilimler Akademisi, *Asri Diyalog*, 1993, Cilt:3, 26-27, s. 26.

Ayrıca ebeveynler aile ortamlarını üstün ve özel yetenekli çocukların daha mükemmel uyum sağlayacakları şekilde düzenlemelidirler.

Üstün zekâlıların her yaşta karşılaştıkları sorunlar için uygun çözüm yolu seçebilecek çok yönlü üstün yeteneğe sahip olduklarını düşünmek hatalı olur. Onların da başarılı olması, mutlu bir yaşam içinde bulunmaları, yeteneklerini geliştirmek için daha zengin olanaklara sahip, teşvik edici, ödüllendirildikleri bir çevre içinde bulunmalarına bağlıdır.⁵

Üstün yetenekli çocukların yetiştirilmelerinde eğitim ortamı kadar aile ortamı da önemlidir. Bilim ve Sanat Merkezi, üstün yetenekli çocuklara ve ailelerine yönelik farklılaştırılmış programlarla doğrudan veya dolaylı olarak eğitim ve danışmanlık hizmeti vermektedir. Bu araştırma ile üstün yetenekli çocuk ve ebeveynlerinin, sosyal kültürel ve ekonomik değişkenleri ile aile ortamlarının özellikleri bakımından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Sinop (Bilsem) Bilim ve Sanat Merkezine devam eden üstün yetenekli çocukların aile ortamlarının inceleneceği bu araştırmanın sonuçlarının; günümüzde üstün yetenekli çocukların kapsamlı olarak nitelikli eğitim olanağı bulamadıkları gerçeğinden yola çıkarak, ilgili kişi ve kurumların gündemine bilimsel bir biçimde alması, okul ve aile işbirliğine dikkat çekerek, üstün ve özel yetenekliler alanında yapılacak olan diğer çalışmaları desteklemesi, üstün ve özel yetenekli çocukların ailelerini bilinçlendirmesi, üstün ve özel yetenekli çocukların hedefleri doğrultusunda iş hayatına hazırlanmasına yönelik eğitim programlarının yapı ve içeriklerine yön verme konusunda katkı sağlaması düşünülmektedir.

⁵Doğan Çağlar, Üstün Okulda Başarısız Olan Üstün Zekalı Çocuklar, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 1976, Cilt : 2, 9-14, s. 10.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. ZEKA

Geçmişten günümüze kadar bilim insanlarının en çok üzerinde durdukları konulardan biri olan zekâ hakkında ortak bir tanım üzerinde karara alınamamıştır. Günümüzde eğitim ve psikoloji alanındaki gelişmeler ile birlikte bireylerin neler yapabildiğinden çok, neler yapabileceği düşünölmeye başlanmıştır. Uzmanlar zekâyı oluşturduğunu düşündükleri yeteneklerden yola çıkarak pek çok farklı tanımını yapmışlardır.⁶ Bu tanımlarda içinde buldukları dönem ve kültürel gelişmelerden etkilenmişlerdir.⁷ Wechsler'e göre zeka dünyayı anlayabilme, düşünebilme ve zorluklarla karşılaştığında kaynaklarını etkin bir şekilde kullanabilme becerisidir.⁸ William Sten'e göre ise insanın düşündüklerini yeni olaylara aktarabilme yeteneği olarak tanımlamıştır.⁹

Gardner, bir şeyin zeka olabilmesi için dört ölçüt olduğunu söylemiştir. Bunlar;

- Sembollerin olması
- Kültürün önem vermesi
- Bir şeyleri yaratmaya yardımcı olması
- Hiç karşılaşmadığı bir sorunu çözebilmesi .¹⁰

1.1.1. Geleneksel Zeka Anlayışı

Eski tip düşünceleri taşıyan bu anlayış ise ilk kez Alfred Binet tarafından geliştirilen zeka testi ile ortaya çıkmaktadır. Bu testler zamanla gelişerek birçok ülkede kullanılmaya başlanmıştır. Bunun sonucunda insan zekasını ölçülebileceği IQ olarak bilinen görüş ortaya çıkmıştır. Bu eski anlayışla birlikte insanlar akıllı olanlar ve akıllı olmayanlar olarak ikiye ayrıldılar. Gelişen teknoloji sonucunda zeka ile ilgili düşünceler yıkılmaya başlandı ve bunun sonucunda çoklu zeka kuramı ortaya atılmıştır.

⁶Ulaş Çakar ve Yasemin Arbak, "Modern Yaklaşımlar Işığında Değişen Duygu-Zeka İlişkisi ve Duygusal Zeka", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2004, Cilt:6, 23-48, s. 23.

⁷Nilay Talu, "Çoklu Zeka Kuramı ve Eğitime Yansımaları", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1999, Cilt:15, 164-172, s. 165.

⁸Çakar, 2004, a.g.e., s. 23.

⁹Emre Taşkın, "Çoklu Zekâ Kuramındaki Görsel Zekânın Sosyal Bilgiler 7.Sınıf "Zaman İçinde Bilim" Ünitesine Uygulanmasının Öğretime Etkililiği", Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2017, s.20. (*Yayımlanmış Doktora Tezi*)

¹⁰Ilgın Başaran, "Etkili Öğrenme ve Çoklu Zeka Kuramı: Bir İnceleme", *Ege Eğitim Dergisi*, 2004, Cilt:5, 7-15, s. 12.

1.1.2. Zeka Tanımlar

Çoklu Zekâ Kuramı zekâyâ ilişkin geleneksel anlayışların eksiklerini vurgulamakta ve yeni bir pencere sunmaktadır. Zekâ sözcüğü için önerilen tanımlar çok çeşitlidir. Bu da zekânın, kesin belirlenmiş olgu olmadığını ifade eder. Zekâ kelimesini tanımlamak, zekâyı tanımlamak değildir.¹¹

Tablo-1 Zekâyâ İlgili Eski ve Yeni Anlayışların Karşılaştırma Tablosu¹²

Zekâyâ İlişkin Eski	Zekâyâ İlişkin Yeni Bakış Açısı
— Zekâ sabittir.	— Zekâ geliştirilebilir.
— Zekâ niceliksel olarak ölçülebilir.	— Zekâ herhangi bir performansta veya problem çözme sürecinde sergilendiğinden sayısal olarak hesaplanamaz.
— Zekâ tekildir.	— Zekâ çeşitli yollarla ortaya konulabilir.
— Zekâ gerçek yaşamdan soyutlanarak ölçülür.	— Zekâ bağlam/gerçek yaşam durumlarında ölçülür.
— Zekâ öğrencileri sıralamak ve olası başarılarını kestirmek için kullanılır.	— Zekâ bireylerin gizil güçlerini ve onların başarılı olabilecekleri farklı yolları anlamak için kullanılır.

Zekâ, diğer pek çok psikolojik değişken gibi, doğrudan gözlenemeyen çok karmaşık yapılardan biri, hatta en önemlilerindedir.¹³ Tarih boyunca bilim adamları zekâ konusunda farklı yaklaşımlarda bulunmuşlardır. Bilim adamlarının zekâyâ yaklaşımları şöyledir: R. B. Cattel sadece iki küme zihinsel yetenek bulunduğunu ileri sürmüştür. Birinci küme, Cattel'in deyimiyle Kristalize (billurlaşmış) zekâdır. Kristalize zekâ, mantık yürütme, sözel ve sayısal becerileri ifade eder.¹⁴

¹¹Yahya Özsoy, Mehmet Özyürek, Süleyman Eripek, **Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar**, Karatepe Yayınları, Ankara, 2001, s. 128.

¹²<http://www.bilgicenneti.com/d-11421-zekâ+kuramları+ve+çoklu+yaklaşımlar.html> (Erişim Tarihi: 26.09.2017)

¹³Ali Osman Gürün, **Psikoloji Sözlüğü**, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1991, s. 73.

¹⁴Pierre Oleron, **Zekâ**, Çev.Ela Güngören, İstanbul, 1992, s. 7.

Bu beceriler okul ortamında vurgulanan beceriler olduğundan Cattell kristalize zekâ testleri sonuçlarının deneyim ve eğitimden büyük ölçüde etkilendiğini belirtmektedir. İkinci yetenek kümesi, yine Cattell'in deyimiyle akışkan zekâ kümesidir. Bu beceriler, görsel uzaysal yetenekleri, görsel ayrıntıları fark etme yeteneğini ve ezber belleği içerir.¹⁵

Zekâ; bireyin amaçlı bir biçimde hareket edebilme, mantıklı düşünebilme ve çevresine uyum gösterme yetilerinin tamamıdır.¹⁶ Piaget için zekâ, fiziksel ve sosyal çevreye uyum için gerekli olan bilişsel yapının dengelenmesi veya organizasyonudur. Zekâ için denge, hiçbir zaman kurulamasa da, organizmanın tüm etkinlikleri bunu sağlamaya yöneliktir. Piaget' in zekâyâ yaklaşımı daha çok biyolojiktir. Zekâ, bir duruma, durumun öğeleri arasındaki ilişkileri kavrayarak, uyum gösterebilme becerisidir.¹⁷ Zekâ, karmaşık ilişkileri görebilme, bu ilişkilerden soyutlama, genelleme, mantıksal çıkarımlar yapabilme yeteneğidir.¹⁸ Zekânın içeriğine ve tanımına yönelik bir araştırmada verilen yanıtların şu başlıklar altında toplandığı görülmüştür;¹⁹

- Soyut düşünme ve nedensellik %99,3
- Problem çözme yeteneği %97,7
- Bilgi elde etme kapasitesi %96
- Hafıza %80,5
- Çevreyle uyum %77,2
- Kavrama hızı %71,7
- Dil yeteneği %71
- Matematik %67,9
- Genel Bilgi %62,4
- Yaratıcılık %59,6
- Duyusal derinlik %24,4
- Başarmaya doğru motivasyon %18,9

¹⁵Pierre Oleron, **Zekâ**, Çev.Ela Güngören, İstanbul, 1992, s. 7.

¹⁶<http://www.byte.com.tr/makaleler/default.asp/Gorev/MakaleGoster/Makale/24> (Erişim Tarihi: 19.03.2017)

¹⁷Ali Osman Gürün, **Psikoloji Sözlüğü**, İnkılap Yayınları, İstanbul, 1991, s. 73.

¹⁸Gürsen Topses, **Eğitim Sürecinde İnsan ve Psikoloji**, Gazi Büro Kitabevi, Ankara, 1992, s. 90.

¹⁹Hakan Poyraz, "Raven Standart Proressive Matrices Testi'nin İstanbul Özel Okul 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinde Uyarlama Ön Çalışması", (Marmara Üniversitesi ,Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1993, s. 48 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**))

1.2. YETENEK

Kelime anlamı olarak yetenek üç ayrı şekilde tanımlanmıştır. Bunlar şu şekilde sıralayabilir.²⁰

- Bir kimsenin bir şeyi anlama ya da yapabilme niteliği, kabiliyet, istidat; dışardan gelen etkiyi alabilme gücü,
- Bir duruma uyma konusunda organizmada bulunan ve doğuştan gelen güç, kapasite,
- Kişinin kalıtımsal olarak öğrenmesini çerçeveleyen sınır şeklinde tanımlanmıştır.

Yeteneğe ilişkin birçok tanım yapılmıştır. Öne çıkanlar arasında yetenek şöyle belirtmektedir yetenek kişinin belirli ilişkileri kavrayabilme, çözümleyebilme, sonuca varabilme ve analiz edebilme gibi zihinsel özellikleri ve bazı olguları gerçekleştirebilmesi şeklindeki bedensel özelliklerin tamamıdır. Dolayısıyla yetenek, bireylerin davranışlarını düzenlemede yararlandıkları zihinsel ve bedensel kapasiteleri olarak düşünülebilir. Yetenekli ilgili başka bir tanım ise, bir kişinin tekrarlanan düşünme, hissetme ve davranma yetilerinin üretken bir şekilde uygulanabilmesidir.²¹

Bir çok bilim insanı bilişsel ve devinişsel yeteneği birbirinden farklı olarak tanımlamışlardır. Terman'a göre zeka "soyut düşünme yeteneği" dir. Bundan, mantık matematik gibi sayısal ve sözel yeteneği anlaşılır. Davis ise zekayı "edinilen bilgilerden yararlanılarak problem çözme yeteneği" olarak açıklamıştır. Stern "yeni karşılaşılan durumların gereklerini, düşünme yeteneğinden yararlanarak karşılayabilme, yeni hayat koşullarına uyabilme gücü" olarak açıklamıştır. Grup Faktör Kuramcısı Thurstone, çalışmaları sonunda, zekanın, farklı yetenek gruplarından oluştuğunu ileri sürmüştü ve bunları "sayısal, sözel, görsel, kelime akıcılığı, akıl yürütme, bellek, algı" gibi 12 maddede tanımlamıştır. Bunları ölçmek için de "Temel Yetenekler Testi" geliştirmiştir. Thurstone ve Thorndike' e göre davranışlarımızı düzene koyan gizil güç, bir tek genel yetenek olmaktan öte birçok özel yeteneklerin bir araya gelmesinden oluşmuştur.²²

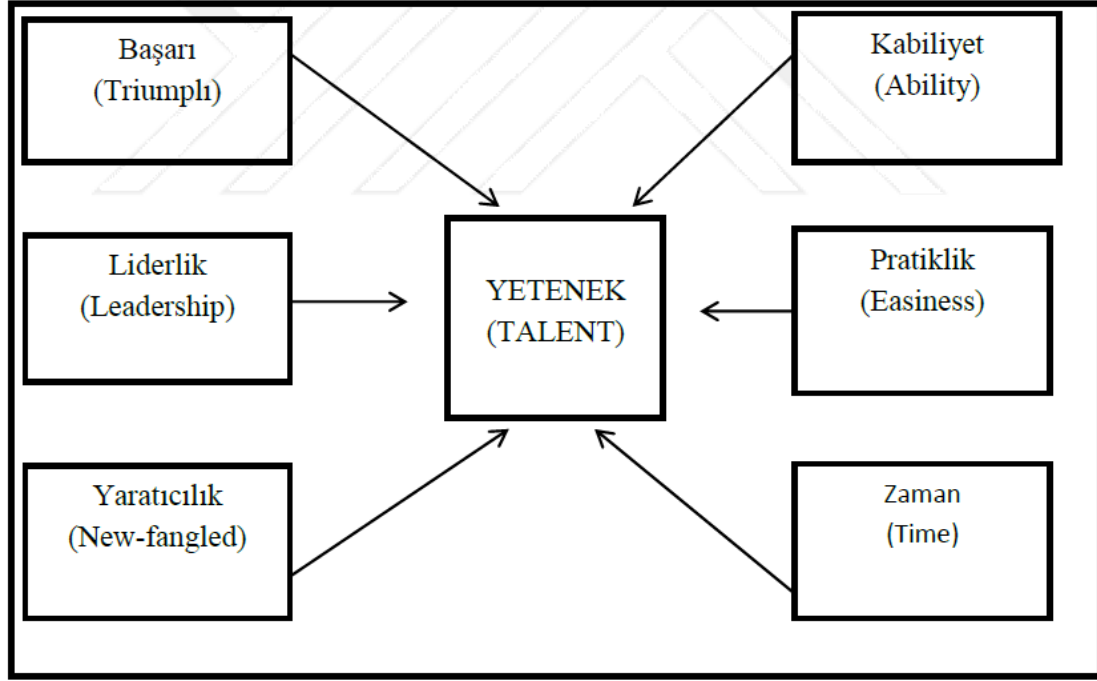
²⁰ <https://yetenek.nedir.com/>, (Erişim Tarihi: 08.05.2017)

²¹ Esra Yıldırım, Stratejik Yetenek Yönetimi ve İşletmelerde Yetenek Yönetimi Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul, 2016, s. 18. (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

²² <http://www.m.friendfeedmedia.com/1a799710532fa2c0b8aa0559c90167eb3e77f632> (Erişim Tarihi: 27.05.2015)

Cattell-Horn Akıcı ve Kristalize Yetenekler Kuramında (Cattell, 1971; Horn, 1994), yeni durumlarla başa çıkmayı akıcı yetenekler ve sözcük dağarcığı gibi deklaratif bilginin depolanması ve kullanılmasını ise kristalize yetenekler olarak tanımlamıştır.²³

Tablo-2 Taylor' un Altılı Yetenek Modeli

Tablo 2'den anlaşıldığı üzere yetenek başarı, kabiliyet, liderlik, pratiklik, liderlik, yaratıcılık ve zaman kavramlarının bütünüyle ilişkilidir.

Yetenek ile ilgili tanımlar incelendiğinde, işletmede çalışan insanların işe alınmasında yetenek analizlerinin iyi yapılması doğru yerde doğru insanın istihdam edilmesi ve bu yeteneğini kaybetmemesi için gerekli eğitim ve imkânlar sağlanmalıdır. Bu doğrultuda üretim kalitesi artar ve çalışanları daha motive ederek performanslarını en üst düzeye çıkarmalarına etken olacaktır.²⁴

²³ <http://www.m.friendfeed media.com/1a799710532fa2c0b8aa0559c90167eb3e77f632> (Erişim Tarihi: 27.05.2015)

²⁴Hasan Said Tortop, "Öğretmen Adaylarının Üstün Yetenekli ve Çok Kültürlü Eğitime İlişkin Tutumları", *Üstün Yetenekliler Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 2014, Cilt:2,16-20, s. 17.

Çalışanların işletme için sahip olması gereken özellikleri de; bilgi birikimi, tecrübe, yetenek kapasitesi, uzmanlık alan bilgisi, liderlik, inisiyatif alma, empati kurma ve etkili iletişim sahibi olması belirtilmektedir.²⁵

Bu özelliklere dayanarak yeteneği, soyut düşünebilme, akılcı dille yazabilme, şekil iletişimini görebilme, mekanik yetenek, el-parmak becerisi ve kas koordinasyonu ile yapıcılık ve yaratıcılık olarak sınıflandırabiliriz.

1.2.1. Üstün Yeteneklilik

Üstün yeteneklilik tarih boyunca farklı şekillerde tanımlanmıştır. Tanımlardaki farklılıklar yapılan araştırmalar ve farklı kültürlerden kaynaklanmıştır. Üstün yetenekliler alanında ilk çalışmayı 1865 yılında Galton yapmıştır. Bu çalışma üstün yeteneklilik alanında bilimsel çalışmaların başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Üstün yetenekli öğrenci, kendi yaş düzeyinden üst düzey davranışlar sergileyen,²⁶ zeka, yaratıcılık, liderlik kapasitesi veya özel alanlarda yüksek performans gösteren IQ puanı 130 ve üstü olarak kabul edilen öğrencilerdir. Üstün yetenekli çocukların, normal programlar yoluyla alamadıkları eğitimden dolayı geniş kapsamlı eğitime ihtiyaç duydukları, buna rağmen ihmal edildikleri çoğu araştırmacılar tarafından belirtilmiştir.²⁷ Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimde aktif kılındığı zenginleştirilmiş programla eğitim gereksinimleri karşılanabilir. Türkiye’de üstün yetenekli bireyleri tanımlarken, üstün zekalı, üstün yetenekli tarzı kavramlar kullanılmaktadır.²⁸

1.2.2. Üstün Yeteneklilerin Belirlenmesi

Üstün yeteneklilerin yönlendirilmesinde en önemli adım tanılama sürecidir. Fakat bu süreçte üstün yeteneklilerle ilgili en çok tartışılan konulardan biridir. Türkiye’de üstün yeteneklilere dönük özel hizmet sunan kurumlara öğrenci seçimlerinde çoklu değerlendirme yaklaşımı kullanıldığı görülmektedir.²⁹

²⁵Hasan Said Tortop, “Öğretmen Adaylarının Üstün Yetenekli ve Çok Kültürlü Eğitime İlişkin Tutumları”, „*Üstün Yetenekliler Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 2014, Cilt:2, 16-20, s. 17.

²⁶Kürşat Kunt, Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Üstün Yeteneklilik ve Üstün Yeteneklilerin Eğitimi ile İlgili Görüşlerinin İncelenmesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak, 2012, s. 42. (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**)

²⁷Kunt, 2012, s. 42.

²⁸Fatma Altun, Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik Danışma Ve Rehberlik İhtiyaçları, Psikolojik Danışma Yaşantıları Ve Rehber Öğretmenlerin Üstün Yeteneklilerle İlgili Yeterlik Düzeyleri, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, 2015, s. 34. (**Yayımlanmış Doktora Tezi**)

²⁹Altun, 2015, s. 40.

Türkiye'deki tanılama sisteminin dünya çapında en çok tercih edilen yaklaşımı içerdiği söylenebilir. Fakat bu testlerin bazılarının güncel olmaması (örn. WICS-R) ve Türk kültürüne uygun olmadığı tartışma konusudur.³⁰

1.2.3. Üstün Zeka ve Üstün Yetenek

Ortaya koyabilme yapma becerisi anlamına gelen “yetenek” kelimesi geniş bir anlam içeren bir sözcüktür. Diğer dillerde ise Türkçe gibi değildir. Örnek verecek olursak yetenek kelimesi İngilizcede iki ayrı anlamda gifted – talented olarak kullanılır.³¹

“Üstün zekalı”, “üstün yetenekli” ile ilgili farklı şekillerde tanımlamalar vardır. Bunları iki bölümde değerlendirebiliriz. Geleneksel tanımlamada sadece yüksek zeka (IQ) puanına denk gelmektedir. Günümüz anlayışında ise çok daha farklı seçim kriterleri vardır.³²

Üstün yetenek kavramı gün geçtikçe zenginleşen ve çok boyutlu geniş bir perspektife yayılan esnek ve dinamik bir yapıya dönüşmüştür.³³ Dolayısıyla günümüzde “üstün ve yetenek” kavramlarının yalnızca zeka ile bağı olmadığı gibi çok geniş bir perspektifte değerlendirmek gerekmektedir.³⁴

Zekanın tanımı ve çok boyutlu oluşu Gardner’ ın tanımlamalarından sonra bugünkü halini almıştır.³⁵

³⁰Fatma Altun, Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik İhtiyaçları, Psikolojik Danışma Yaşantıları ve Rehber Öğretmenlerin Üstün Yeteneklilerle İlgili Yeterlik Düzeyleri, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, 2015, s..43. (**Yayımlanmış Doktora Tezi**)

³¹ Altun, 2015, s. 43.

³²Fusun Akarsu, **Yetişemediğimiz Çocuklar: Üstün Yetenekli Çocuklar ve Sorunları**, Eduser Yayınları, Ankara, 2001, s.12.

³³Akarsu, 2001, s.12.

³⁴Klause Anderson, **Gifted and Talented Students: Meeting Their Needs in New Zealand Schools**, Wellington, New Zealand, 2000, s. 44.

³⁵Howard Gardner, **Multiple Intellitygence: The Theory in Practice**, Basic Books, New York, 1993, s. 22.

1.3. GARDNER' IN ÇOKLU ZEKA TEORİSİ

1.3.1. Çoklu Zeka Kuramı

Çoklu zeka kuramının anahtar kelimesi olan “çoklu” ile zekanın çok yönlü olduğu vurgulanmaktadır. Dolayısıyla bireyde çoklu zeka varsa buna bağlı olarak birden fazla öğrenme yöntemi de vardır. Gardner' ın “Zihin Çerçevesi” adlı eserinde başarı için çoklu zeka alanlarının kullanılmasını öne sürmektedir.³⁶

Çoklu zeka kuramını ortaya koyan Gardner zekayı 8 ana alana ayırmıştır. Çoklu zeka kuramına göre zeka alanlarından biri daima baskındır. Örneğin bir ressamın görsel-uzamsal zekası diğer zeka alanlarına göre daha gelişmiştir. Başka bir örnekte ise şair olan bir bireyin sözel/dilsel zekası daha ağır basmaktadır.

1.3.2. Çoklu Zeka Kuramındaki Zeka Alanlarının Özellikleri

1.3.2.1. Sözel / Dilsel Zeka

Düşüncesini kelimelerle ifade etme, anlamlandırma, kavrama, dil bilgisi, yazırlık gibi dili etkili kullanma becerisidir. Sözel zekaya sahip bireylerin yazma becerisi gelişmiştir. İkna etme kabiliyetleri çok yüksektir. Kelime hazneleri ve hafızaları çok geniştir. Okumayı ve yazarak öğrenmeyi çok severler.

1.3.2.2. Matematiksel / Mantıksal Zeka

Bireyin rakamları etkili ve yerinde doğru kullanarak sonuca ulaşma kapasitesidir. Böyle yeteneğe sahip insanlarda mantık, problem, soyut kavramlarını uygulamaya dönüştürmek en önemli özelliktir. Sayıları çok iyi kullanırlar. Bu zeka alanına sahip bireyler; Matematik öğretmenleri, iktisatçılar, bilişimciler, mühendisler, programcılar olarak belirtilebilir. Bu zekaya sahip insanlar; soyut düşünürler, satranç gibi stratejik oyunlar oynarlar. Çok soru sorarlar ve olayları mantık çerçevesinde ele alırlar.³⁷

³⁶Tuba Belenli, *Tarih Öğretimi ve Çoklu Zeka Kuramı: Tarih Nasıl Öğretilir*, Yeni İnsan, İstanbul, 2014, s. 57.

³⁷Ahmet Saban, *Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitim*, Nobel Yayınevi, Ankara, 2005, s. 16.

1.3.2.3. Görsel / Uzaysal Zeka

Bu zekaya sahip bireyler düşüncelerini yazılı ve sözlü anlatım yerine çizerek yada resmederek ortaya koyarlar. Oran orantı, renk, şekil ve dokuya değer verirler. Öğretim metodu olarak daha çok görselleri veya resimleri kullanarak sonuca giderler. Hayalgüçlerini çok iyi kullanırlar ve bunu resmederek ortaya rahatça koyarlar. Bu zeka alanına sahip bireyler, ressam, mimar, tasarımcı gibi alanlarda üstün başarı gösterirler.

Görsel zekayı uzaysal/uzamsal ve fotografik zeka olarak da tanımlayabiliriz. Dünyayı bireyin kendi bakış açısına göre yeniden biçimlendirme ve yaratma becerisidir.³⁸

Görsel-uzamsal zekaya sahip bireyler; renkler çok duyarlıdırlar. Harita, grafik ve tabloları çok iyi analiz ederler. Hayalgüçleri çok güçlüdür. Görsel sunuları çok severler. Tasarım yetenekleri üst seviyededir. Yön bulma ve tasvir yetenekleri çok kuvvetlidir.³⁹

1.3.2.4. Bedensel / Kinestetik Zeka

Bedensel/Kinestetik zekaya sahip insanlar vücut dilini çok iyi kullanırlar ve düşüncelerini hareketlerle çok kolay anlatırlar. Devinişsel koordinasyonları çok gelişmiştir. Yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi severler. Motor becerileri geliştiğinden spor yapmaktan çok haz duyarlar. Dansçılık, beden eğitimi öğretmenliği, cerrahi gibi uzmanlık alanlarında üstün başarı gösterebilirler.⁴⁰

1.3.2.5. İçzel Zeka

Bireyin kendini çok iyi tanıması ve bunu doğru kullanarak davranışa dönüştürme yeteneğidir. İçsel zekaya sahip bireyler güçlü ve zayıf yanlarını bildiklerinden objektif bakış açısıyla yaklaşır. Yalnız ve bağımsız hareket etmekten hoşlanırlar. Psikologlar ve din adamları bu alana örnek olarak gösterilebilir. İçsel zekaya sahip bireyler kendi duygu ve düşüncelerini rahatlıkla kontrol edebilirler. Herhangi bir konu üzerinde üst düzeyde akıl yürütebilirler özgüvenleri yüksektir. Yalnız çalışmaktan haz duyarlar.⁴¹

³⁸Erhan Bozkurt ve Kürşat Yenilmez, Matematik Öğretiminde Çoklu Zeka Kuramına Yönelik Öğretmen Düşünceleri, *Mehmet Akif Ersoy Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2006, 90 -113, s. 90.

³⁹ Ahmet Saban, *Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitim*, Nobel Yayınevi, Ankara, 2005, s.16.

⁴⁰ Howard Gardner, *Çoklu Zekâ Kuramı Zihin Çerçevesi*, Çev. Ebru Kılıç, Alfa Yayınevi, İstanbul, 2010, s.16.

⁴¹ Saban, a.g.e., s. 16.

1.3.2.6. Müziksel / Ritmik Zeka

Müziksel ve ses rengi algılanması ve ifade etme yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Müziksel / ritmik zekası yüksek olan bireyler, ses ve ritim hassasiyetleri ile öne çıkmaktadırlar. Bu bireyler müzik enstrümanı kullanma ve solistlik gibi üstün becerilere sahiptirler.⁴²

Müziksel/ritmik zekası yüksek bireylerin melodik hafızaları, şarkı söyleme ve müzik aletini çalabilme becerileri çok yüksektir. Müzik derslerinden çok hoşlanırlar. Ritim konusunda üstün becerilere sahiptirler.

1.3.2.7. Sosyal / Kişilerarası Zeka

Sosyal zekaya sahip bireyler karşısındaki insanların duygularını anlama ve sentezleme yeteneğidir. Bu bireylerin etrafında çok insan vardır. Çok sosyal olduklarından tek başlarına çalışmak istemezler. Grup çalışmalarında çok daha yüksek performans gösterirler. Yüksek empati yapma kabiliyetine sahiptirler. Farklı insanlarla iletişim halinde olmaktan haz duyarlar. Bu yeteneği üstün olan bireyler avukat, öğretmen, pazarlamacı olabilirler.⁴³

1.3.2.8. Doğacı Zeka

Doğacı zekaya sahip bireyler çevreye çok duyarlı olan ve doğal hayatta yaşamaktan haz duyma yeteneğine sahiptirler. Dış dünyaya doğaya karşı müthiş bir merak ve ilgi duyarlar. Bu zekaya sahip bireyler yaparak yaşayarak öğrenmekten ve açık havada bulunmaktan zevk duyarlar. Doğacı zekaya sahip bireyler çevreye duyarlı olduklarından biyoloji, jeoloji, meteoroloji, çiftçilik gibi alanlarda başarılı olurlar.

Doğacı zekaya sahip bireyler doğal yaşamaktan, doğada yürüyüş yapmaktan, canlıları ve bitkileri incelemekten büyük bir haz duyarlar.⁴⁴

⁴²Emet Gürel ve Merba Tat, Çoklu Zekâ Kuramı: Tekli Zekâ Anlayışından Çoklu Zekâ Yaklaşımına, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2010, 336-356, s. 340.

⁴³Ahmet Saban, *Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitim*, Nobel Yayınevi, Ankara, 2005, s.13.

⁴⁴Saban, a.g.e., s.13.

1.4. ÜSTÜN YETENEKLİLER VE EĞİTİM MODELLERİ

Dünyada üstün yeteneklilerle ilgili farklı ülkelerde değişik uygulamalar yapılmıştır. Bu çalışmalar iç yapı ve uygulamalar yönüyle üç farklı başlıkta ele alınabilir.

1.4.1. Özel Eğitim

Üstün ve özel yetenekli öğrencilerin birlikte olduğu ve aynı ortamda eğitim gördüğü eğitim modelidir. Öğrenciler özel sınavlar ve tanılama sonucunda bu okullarda eğitim alırlar.

- a) **Özel Okul Eğitimi:** “Üstün yetenekli çocukların belirli bir amaçla okullarda toplanıp eğitilmesidir. Fen Liseleri, Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri, İnanç Vakfı Lisesi bu günümüzdeki uygulamalara örnek gösterilebilir”⁴⁵
- b) **Özel Sınıflarda Eğitim:** Üstün ve özel yetenekli öğrencilerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan özel sınıflardır. Bireylere uygulanan zeka testleri sonucunda zeka düzeyi 130 ve üstü olan çocuklardan oluşur.
- c) **Evde Eğitim:** Bireyin hiçbir özel ve devlet okuluna gitmeden ailesinin kendi imkanlarıyla evinde eğitim aldığı ve çevresindeki kurslardan ve çeşitli eğitim uygulamalarından faydalandığı eğitim şeklidir. Ülkemizde pek uygulanmayan bu model ABD ve İngilterede uygulanmaktadır.

1.4.2. Program Zenginleştirme:

“Kişinin gelişimin sağlayacak öğrenilmiş bilgilerin,gereksiz yineleme ya da zararlı fikirler yerine bir yedek (veya çok erdemli bir seçenek) olarak kullanımınıdır”⁴⁶

“Üstün zekalı, üstün yetenekli ve yaratıcı çocukların kendi akranları arasında ve normal sınıflarda tutularak programlarının gereksinimlerine cevap verecek şekilde çeşitlendirilmesi ve zenginleştirilmesi yoluyla yapılan uygulamalardır”⁴⁷

Ülkemizde faaliyet gösteren özel okullar, bu modeli uygulamaktadırlar. Bilim ve Sanat Merkezlerinde ise kendi okullarında akranlarıyla birlikte eğitim alırken Bilsemelerde destek eğitimi verilmektedir.

⁴⁵Ayşegül Ataman, **Özel Eğitime Giriş**, Gündüz Eğitim Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 21.

⁴⁶Norma Cutts ve Nicholas Moseley, **Üstün Zekalı ve Yetenekli Çocukların Eğitimi**, Özgür Yayınları, İstanbul, 2004, s. 96.

⁴⁷Ataman, a.g.e., s. 21.

- a) **Sınıf Ortamında Zenginleştirme:** Öğrencinin ilgi duyduğu alanda farklı etkinliklerle derinlemesine ve ileri düzeyde eğitim almaları için bu sınıflara yönlendirilmeleri de mümkündür.
- b) **Okul Ortamında Zenginleştirme:** Öğrencilerin ilgi istek ve kabiliyetleri doğrultusunda farkındalık yaratarak dersten arta kalan zamanlarda yapılan destek faaliyetleridir. Bu ders dışı faaliyetler bilim ve sanat alanlarında yapılan çalışmalar olduğu gibi proje çalışmalarını da kapsamaktadır. Okullarda oluşturulan farklı birimler de (müze, gözlem odası vb.) zenginleştirme çalışmaları olarak değerlendirilmelidir.
- c) **Okul Dışı Zenginleştirme:** Ders dışı yapılan destek etkinlikleridir. Yaz okulları, geziler, kamplar örnek verilebilir. Bilim ve Sanat Merkezleri de bu kapsamda ders dışı zamanlarda eğitim vermektedir. Öğrenciler okuldan arta kalan zamanlarında Bilim ve Sanat Merkezlerinde farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş programlara devam ederler.
- “Üstün zekalı bir çocuğa, vasat öğrenciler için hazırlanmış, alışlagelmiş rutin bir çalışmayı uygulamak ve onun gelişimini kendi haline bırakmak, zamanla kötü çalışma alışkanlıkları yaratabilir”⁴⁸

1.4.3. Hızlandırma

Öğrencilerin akranlarına göre sınıf geçişlerini yaşitlarından daha kısa sürede tamamlamasıdır. Öğrenciler akranlarına göre okula daha erken yaşlarda başlaması sağlanır. Sınıf atlatmada ise öğrencinin akranları arasındaki üstün başarısı göz önüne alınarak üst sınıfa geçirilmesidir. Bu uygulama ülkemizde nadir olarak uygulanmaktadır.

1.5. ÜSTÜN YETENEKLİLER EĞİTİM YÖNETİMİ

1.5.1. Dünya’ da Üstün Yetenekliler Eğitim Yönetimi

Akkutay üstün ve özel yeteneklilerin sistematik gelişimiyle ilgili Osmanlıdaki Enderun yöntemini Platon’ un yöntemine benzetmiştir. Platonun yöntemini üstünlerin eğitiminin ilki olarak göstermiştir. Büyük Britanyanın gelişmesiyle üstünlerin eğitiminin Avrupada önem kazandığını belirtmiştir.⁴⁹

⁴⁸ Norma Cutts ve Nicholas Moseley, *Üstün Zekalı ve Yetenekli Çocukların Eğitimi*, Özgür Yayınları, İstanbul, 2004, s. 99.

⁴⁹ Ülker Akkutay, *Enderun Mektepleri*, Gazi Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu Basınevi, Ankara, 1984, s. 34.

Rusya üstün ve özel yeteneklilerin eğitimine çok erken yaşlarda başlamış ve bu sayede başta uzay çalışmaları olmak üzere bir çok alanda Avrupalı ülkeleri geride bırakmasının en büyük nedeninin yapılan araştırmalar sonucunda Üstün yeteneklilerin eğitimine erken yaşlarda başlaması olduğu anlaşılmış ve tüm Dünya üstünlerin eğitimini hızlandırmıştır.⁵⁰

Üstün ve özel yeteneklilerin eğitimi 1960 yılından itibaren tüm Dünya ülkeleri tarafından benimsenmiş ve çalışmalar hızlandırılmıştır. Amerika, Kanada, Asya' nın güneyi, Afrika' nın güneyi ve Avustralya' da üstünlerle ilgili çalışmalar öne çıkmıştır.⁵¹

ABD'de her eyaletin kendi eğitim sistemi var. Örneğin Alabama Eyaleti'nde 12 yıl üstün yetenekli çocuklara uygun eğitim verilmek zorunda. Kanada da karma eğitim verilirken İsrail' de üstün zekalılar eğitimi kanuni zorunluluktur. Almanya' da üstün öğrenciler otonom öğrenme yöntemleri ile eğitiliyor. Öğrencilere çeşitli modüller veriliyor ve uygun şekilde incelenerek, düzenli talimatlarla uygulanıyor. Fransa' da üstün öğrenciler ayrı tutulmuyor. Tüm öğrencilerin eğitimine uygun programlar hazırlanıyor. Kamu farkındalığına önem veriliyor. İngiltere' de her öğrenci üstün zekalı olarak kabul ediliyor. Eğitim sisteminin içine entegre edilmiş. Öğretmenlerin niteliklerine ve müfredat zenginleştirmeye önem veriliyor. Farklılaştırma, zenginleştirme ve hızlandırma gibi ileri düşünme becerileri eğitimin önemli kısmını oluşturuyor.

Güney Kore' de ailelerin eğitim seviyesi yüksek olduğu için 4. Sınıfa kadar aileler ilgileniyor. Tanılanan öğrenciler okullarındaki özel eğitim odalarında eğitim görüyorlar. Güney Kore' de 1. Kademe eğitimi 6 yıl olduğu için 7. Sınıftan itibaren Seoul High School gibi eğitim veren okulların sınavlarına alınıyorlar. Güney Kore' de 100' e yakın Bilim ve Sanat Merkezleri ve Müzeleri bulunmaktadır. Ancak bu kurumlar sadece üstün yeteneklilere hizmet vermek için olmayıp tüm yaş ve kademedeki bireylerin yetenek gelişimlerine imkan sunan uygulamalı eğitim yapabilmeleri ve üç boyutlu görsel materyallerle zenginleştirilmiş bilim ve sanat merkezleri olup müze özelliği de taşımaktadırlar.⁵²

⁵⁰Yılmaz Atik, İlköğretimdeki Üstün Yetenekli Öğrencilere Uygulanan Öğretim Yöntemlerinin Değerlendirilmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2007, s. 22. **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

⁵¹Fusun Akarsu, **Yetişemediğimiz Çocuklar: Üstün Yetenekli Çocuklar ve Sorunları**, Eduser Yayınları, Ankara, 2001, s.12.

⁵²<http://www.egitimtercihi.com/gundem/16228-dunya-ustun-yeteneklileri-nasil-egitiyor.html> (Erişim Tarihi: 10.09.2017)

1.5.2. Türkiye' de Üstün Yetenekliler Eğitimi

Osmanlı döneminde kurulan Enderun Okulu tarihteki en önemli ve uzun süreli üstün yeteneklilere eğitim verilen ve bir çok ülkenin örnek aldığı ve uyguladığı bir kurumdur.⁵³

Cumhuriyet dönemi ve sonrasında üstün ve özel yeteneklilerin eğitimi konusunda bir çok çalışma yapılmıştır.60' lı yıllardan itibaren Ankara' da bir ilkokulda özel sınıf açılmış ve bu sınıfta zeka düzeyi 125 ve üstü öğrenciler eğitim görmüştür. Buna benzer uygulamalar Eskişehir ve İstanbul' da açılmış ve gün geçtikçe sayıları 15' e ulaşmıştır. Daha sonra bu oluşturulan sınıflar bazı sebepler gerekçe gösterilerek kapanmış 1971 yılında üstün ve özel yeteneklilere yapılan uygulamalar tamamen sona ermiştir. 1964 yılında fen ve matematik alanlarında üstün yetenekli bireylerin bilim insanı olmaları amacı ile Ankara Fen Lisesi kurulmuştur.⁵⁴

1948 yılında yürürlüğe giren 5245 sayılı kanun; üstün ve özel yeteneklilerin yetiştirilmesi ve geleceği konusunda Cumhuriyet döneminin ilk girişimi olmuştur. Dnemin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü tarafından desteklenen yasa çoğunluğun oylarıyla kabul edilmiş ve 1956 yılında daha kapsamlı olarak 6660 sayılı yasa olarak kabul edilmiştir.⁵⁵

Özel İnanç Lisesi Özellikle maddi olanakları yetersiz üstün yetenekli öğrencilerin lise düzeyinde eğitim alabilmesi için kurulmuş bir vakıf okuludur. 1993 yılında İlk olarak 300 öğrenci yatılı olarak eğitime başlamıştır. Bu proje üstün yetenekli öğrencilere eğitim veren bir okul olmaması sebebiyle hayata geçirilmiştir.⁵⁶

İş adamı Sezai Türkeş tarafından eşi İnanç Türkeş' in adını yaşatmak için kurduğu vakıfla hayata geçirilen Özel İnanç Lisesi Projesi ülkemizde lise düzeyinde eğitim veren ilk ve tek okul olma özelliğini taşımaktadır.

⁵³Fusun Akarsu, **Yetişemediğimiz Çocuklar: Üstün Yetenekli Çocuklar ve Sorunları**, Eduser Yayınları, Ankara, 2001, s. 36.

⁵⁴Mithat Enç, **Üstün Beyin Gücü**, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 225.

⁵⁵Enç, a.g.e., s. 230.

⁵⁶Habibe Yeşilova, **Üstün Yeteneklilik ve Türkiye' de Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi**, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Van, 1997, s.14. (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

1.6. BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ (BİLSEM)

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 1993 yılında başlatılan “İlköğretim Çağı Özel Yetenekli Öğrencileri Geliştirme Projesi” uygulanmış, ilerleyen sürede Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’ nın 25.10.2001 tarihli 012648 sayılı kararıyla Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi yürürlüğe konularak Bilssem’ ler mevzuatı olan bir kurum haline gelmiştir. Bu yönergede Bilssem’ ler, “Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına devam eden üstün veya özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim kurumlarındaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde bireysel yeteneklerinin bilincinde olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan bağımsız özel eğitim kurumudur” denilmektedir.

Ankara’ da ilk olarak Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi açılmış ve 45 öğrenciyle eğitim programlarına başlamıştır. 31.05.2006 tarihli ve 26184 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’ ne dayanılarak hazırlanan 2710 sayı ile 2016 Kasım ayı tebliğler dergisinde yayınlanarak yürürlüğe giren yeni Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesinde “Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bilim ve sanat merkezlerinin kuruluşu, bu merkezlere devam edecek öğrencilerin seçilmesi ve hizmet içi eğitimleri ile bilim ve sanat merkezlerinde gerçekleştirilecek eğitim ve öğretim hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin usul ve esasları kapsar” denilmektedir.⁵⁷

1.6.1. Bilim ve Sanat Merkezlerinin İşleyişi

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü’ ne bağlı olarak üstün ve özel yetenekli öğrencilere hizmet veren Bilim ve Sanat Merkezlerinde Türkiye geneli 81 İl ve İlçelerinde 111 merkezde yaklaşık 25 bin üstün ve özel yetenekli öğrenci eğitim görmektedir.

Bilim ve Sanat Merkezleri okul öncesi, ilkokul, ortaokul, ve lise düzeyindeki örgün ve özel öğretim kurumlarına devam eden tanınmış üstün zekalı ve özel yetenekli öğrencilerin yeteneklerinin farkına varmaları ve yapılan uygulamalarla kapasitelerini üst düzeyde kullanmalarını sağlamak için yaşadıkları yerin özelliği, ulaşım, ve nüfusu 100 binden az olmamak koşulu ile öğrenci sayıları da dikkate alınarak valiliklerin teklifi ile Milli Eğitim Bakanlığı tarafından açılmaktadır.⁵⁸

⁵⁷Habibe Yeşilova, Üstün Yeteneklilik ve Türkiye’ de Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Van, 1997, s.10. (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

⁵⁸MEB Tebliğler Dergisi, Sayı 2710, 4 Kasım 2016.

1.6.2. Bilim ve Sanat Merkezleri Uygulama ve Eğitim Süreci

2710 sayı ile 2016 Kasım ayı tebliğler dergisinde yayınlanarak yürürlüğe giren yeni Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesinde Bilim ve Sanat Merkezlerinin tanılama ve eğitim süreciyle ilgili “Bakanlıkça belirlenen tanılama yaşı veya sınıf seviyesi esas alınarak ve genel zihinsel yetenek, görsel sanatlar ile müzik alanlarında özel yetenekli olduğu düşünülen öğrencilerin Bilim ve Sanat Merkezlerine aday gösterilmesi ile ilgili iş ve işlemler, bakanlıkça yayımlanan tanılama takvimi doğrultusunda yürütülür” denilmektedir.

Bilim ve Sanat Merkezlerinin eğitim, öğretim ve uygulama süreciyle ilgili olarak 15. Maddesinde

a) Bilim ve Sanat Merkezlerinde gerçekleştirilecek eğitim ve öğretim etkinlikleri öğrencinin örgün eğitim gördüğü saatler dışında hafta içi ve/veya hafta sonu olacak şekilde planlanır.

b) Bilim ve Sanat Merkezlerinde özgün ürün, proje ve üretimlerin gerçekleşmesi için öğrencilerin yeteneklerine uygun proje tabanlı, disiplinler arası, zenginleştirilmiş, farklılaştırılmış eğitim programı uygulanır ve eğitim etkinlikleri düzenlenir.

c) Bilim ve Sanat Merkezlerinde eğitim ve öğretim hizmetleri bireysel ve/veya grup eğitimi şeklinde yürütülür.

ç) Eğitim ve öğretim etkinlikleri eğitim ve öğretim yılı içerisinde Bakanlıkça hazırlanan ortak yıllık çalışma takvimine göre yürütülür. Ayrıca yarıyıl ve yaz tatillerinde yaz okulu, kış okulu ve öğrenci kampları düzenlenebilir. Eğitim ve öğretim yılı içindeki her dönem sonunda BİLSEM müdürlüğünce hazırlanacak değerlendirme raporları Bakanlığa gönderilir.

d) BİLSEM’ e kayıtlı öğrenciler; uyum, destek eğitimi, bireysel yetenekleri fark ettirme, özel yetenekleri geliştirme, proje üretimi ve yönetimi programlarına alınırlar.

e) Eğitim ve öğretim etkinlikleri BİLSEM program uygulama tablosunda belirtilen esaslara göre uygulanır.

f) Tarihi mekan, müze, sanayi tesisi, üniversite, festival, fuar ve yakın çevre ziyaretleri, konferans, dinleti, konser, sergi, imza günü etkinliklerine katılım ile kurum içi ve dışı bilimsel, kültürel, sanatsal ve sosyal faaliyetlerin tamamı eğitim ve öğretim etkinlikleri kapsamında değerlendirilir” denilmektedir.⁵⁹

⁵⁹ MEB Tebliğler Dergisi, Sayı 2710, 4 Kasım 2016.

Tablo-3 Genel Zihinsel Alan Öğrencilerin Branşlara Gore Program Uygulama Tablosu⁶⁰

EĞİTİM PROGRAMLARI		UYUM	DESTEK-1	DESTEK-2	BYF-1 -2-3	ÖYG 1-2	PROJE
HAFTALIK ETKİNLİK/DERS SAATI ARALIĞI		***	4 - 12	4 - 12	4 - 12	4 - 12	2 - 8
ÖĞRENCİNİN ALMASI GEREKEN EN AZ ALAN SAYISI		-	-	-	-	2	1
GRUPLARDAKİ ÖĞRENCİ SAYI ARALIĞI (****)		8 - 20	4 - 10	4 - 10	2 - 6	2 - 6	**
ALANLAR/BRANŞLAR		UYUM PROGRAMI	DESTEK -1 PROGRAMI	DESTEK-2 PROGRAMI	BYF-1-2-3 PROGRAMI	ÖYG 1-2 PROGRAMI	PROJE PROGRAMI
GENEL ZİHİNSEL YETENEK ALANINA GÖRE TANILANAN ÖĞRENCİLERİN ALABİLECEĞİ ALANLAR	SINIF ÖĞRETMENLİĞİ	+	+	+	-	-	*
	FEN VE TEKNOLOJİ	*	*	+	+	*	*
	İLKÖĞRETİM MATEMATİK	*	*	+	+	*	*
	REHBERLİK	+	*	-	-	-	-
	SOSYAL BİLGİLER	*	*	+	+	*	*
	TEKNOLOJİ TASARIM	*	*	+	+	+	*
	TÜRKÇE	*	*	+	+	*	*
	YABANCI DİL	*	+	+	+	+	+
	BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ VE YAZILIM	*	+	+	+	+	+
	GÖRSEL SANATLAR	*	-	-	-	-	-
	MÜZİK	*	-	-	-	-	-
	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI	*	-	*	+	+	+
	BİYOLOJİ	*	-	*	+	+	+
	COĞRAFYA	*	-	*	+	+	+
	FELSEFE	*	-	*	+	+	+
	FİZİK	*	-	*	+	+	+
	KİMYA	*	-	*	+	+	+
	LİSE MATEMATİK	*	-	*	+	+	+
	TARİH	*	-	*	+	+	+

⁶⁰MEB Tebliğler Dergisi, Sayı 2710, 4 Kasım 2016.

Tablo-4 Genel Zihinsel Alan Öğrencilerin Atölyelere Göre Program Uygulama Tablosu⁶¹

ALANLAR/BRANŞLAR	UYUM PROGRAMI	DESTEK-1 PROGRAMI	DESTEK-2 PROGRAMI	BYF-1-2-3 PROGRAMI	ÖYG 1-2 PROGRAMI	PROJE PROGRAMI
GENEL ZİHİNSEL YETENEK ALANINA GÖRE TANILANAN ÖĞRENCİLERİN ALABİLECEĞİ SEÇMELİ ALAN DERS/ETKİNLİK/YETENEK GELİŞTİRME ATÖLYELERİ ****	AHŞAP HOBİ ATÖLYESİ	-	+	+	+	+
	AKIL OYUNLARI	-	+	+	+	+
	ARKEOLOJİ	-	+	+	+	+
	ASTRONOMİ	-	+	+	+	+
	DİKSİYON VE HİTABET	-	+	+	+	+
	DRAMA	-	+	+	+	+
	ETİK	-	+	+	+	+
	FİLOLOJİ	-	+	+	+	+
	FOTOĞRAFÇILIK	-	+	+	+	+
	GELENEKSEL SANATLAR *****	-	+	+	+	+
	GİRİŞİMCİLİK	-	+	+	+	+
	GÖRSEL SANATLAR	-	+	+	+	+
	HAVACILIK VE UZAY	-	+	+	+	+
	HIZLI OKUMA TEKNİKLERİ	-	+	+	+	+
	JEOLOJİ	-	+	+	+	+
	KORO	-	+	+	+	+
	LİDERLİK	-	+	+	+	+
	MATEMATİK UYGULAMALARI	-	+	+	+	+
	MASAÜSTÜ YAYIMCILIK	-	+	+	+	+
	MEKATRONİK	-	+	+	+	+
	MÜZİK	-	+	+	+	+
	ORİGAMİ	-	+	+	+	+
	PALEOGRAFYA	-	+	+	+	+
	ROBOTİK	-	+	+	+	+
	YARATICI YAZARLIK	-	+	+	+	+
	YAZILIM GELİŞTİRME	-	+	+	+	+
	İSTATİSTİK	-	+	+	+	+
	VERİ MADENCİLİĞİ	-	+	+	+	+
	DÜŞÜNME EĞİTİMİ	-	+	+	+	+
SERAMİK	-	+	+	+	+	

⁶¹MEB Tebliğler Dergisi, Sayı 2710, 4 Kasım 2016.

Tablo-5 Görsel Sanatlar ve Müzik Yetenek Alan Öğrencilerin Göre Program Uygulama Tablosu⁶²

ALANLAR/BRANŞLAR		UYUM PROGRAMI	DESTEK-1 PROGRAMI	DESTEK-2 PROGRAMI	BYF-1-2-3 PROGRAMI	ÖYG 1-2 PROGRAMI	PROJE PROGRAMI
GÖRSEL SANAT VE MÜZİK YETENEK ALANLARINA GÖRE TANILANAN ÖĞRENCİLERİN ALABİLECEĞİ TEMEL ALANLAR	SINIF ÖĞRETMENLİĞİ	+	-	-	-	-	-
	FEN VE TEKNOLOJİ	+	-	-	-	-	-
	İLKÖĞRETİM MATEMATİK	+	-	-	-	-	-
	REHBERLİK	+	-	-	-	-	-
	SOSYAL BİLGİLER	+	-	-	-	-	-
	TEKNOLOJİ TASARIM	+	-	-	-	-	-
	TÜRKÇE	+	-	-	-	-	-
	YABANCI DİL	+	-	-	-	-	-
	BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ VE YAZILIM	+	-	-	-	-	-
	GÖRSEL SANATLAR	+	-	-	-	+	+
	MÜZİK	+	-	-	-	+	+
GÖRSEL SANAT VE MÜZİK YETENEK ALANLARINA GÖRE TANILANAN ÖĞRENCİLERİN ALABİLECEĞİ SEÇMELİ ALAN DERS/ETKİNLİK/YETENEK GELİŞTİRME ATÖLYELERİ ****	AHŞAP HOBİ ATÖLYESİ	-	+	+	+	+	+
	AKIL OYUNLARI	-	+	+	+	+	+
	ARKEOLOJİ	-	+	+	+	+	+
	BİLİMSEL ARAŞTIRMA TEKNİKLERİ	-	+	+	+	+	+
	DİKSİYON VE HİTABET	-	+	+	+	+	+
	DÜŞÜNME EĞİTİMİ	-	+	+	+	+	+
	DRAMA	-	+	+	+	+	+
	ETİK	-	+	+	+	+	+
	FOTOĞRAFÇILIK	-	+	+	+	+	+
	GELENEKSEL SANATLAR *****	-	+	+	+	+	+
	GİRİŞİMCİLİK	-	+	+	+	+	+
	HIZLI OKUMA TEKNİKLERİ	-	+	+	+	+	+
	KORO	-	+	+	+	+	+
	LİDERLİK	-	+	+	+	+	+
	MASAÜSTÜ YAYIMCILIK	-	+	+	+	+	+
	ORİGAMİ	-	+	+	+	+	+
	PROBLEM ÇÖZME TEKNİKLERİ	-	+	+	+	+	+
	SANAT FELSEFESİ	-	+	+	+	+	+
	SANAT TARİHİ	-	+	+	+	+	+
	PALEOGRAFYA	-	+	+	+	+	+
SERAMİK	-	+	+	+	+	+	

⁶²MEB Tebliğler Dergisi, Sayı 2710, 4 Kasım 2016.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNETİM BİLİMİ AÇISINDAN ÜSTÜN YETENEKLİLERİN EĞİTİMİNDE AİLE ORTAMININ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ KONUSUNDAKİ ARAŞTIRMA

2.1. ARAŞTIRMA

2.1.1. Araştırmanın Amacı

Önemli bir potansiyel olarak stratejik değer ifade eden üstün zekalı ve özel yetenekli bireylerin değerlendirilmesi o ülkeye ve geniş olarak bütün insanlığa yararlar sağlayacaktır. Değerlendirilmemesi halinde ise bu potansiyelin psikolojik ve kişilik bozuklukları olan sorunlu bir kesim haline dönüşebilir. Bu çalışmada üstün zekalı ve özel yeteneklilerin gelişimini aile ortamının bazı değişkenleri açısından incelenerek ele alınması amaçlanmaktadır.

2.1.2. Problem Cümlesi

Yönetim bilimi açısından üstün yeteneklilerin eğitiminde aile ortamının demografik değişkenler açısından incelenmesi.

2.1.3. Alt Problemler

1. Yönetim bilimi açısından üstün yeteneklilerin gelişiminde araştırmaya katılan velilerin cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Yönetim bilimi açısından üstün yeteneklilerin gelişiminde araştırmaya katılan velilerin yaş aralıkları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Yönetim bilimi açısından üstün yeteneklilerin gelişiminde araştırmaya katılan velilerin çocuk sayıları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Yönetim bilimi açısından üstün yeteneklilerin gelişiminde araştırmaya katılan velilerin BİLSEM'deki çocuklarının yaşları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Yönetim bilimi açısından üstün yeteneklilerin gelişiminde araştırmaya katılan velilerin üstün yetenekli olmasının arasında anlamlı bir fark var mıdır?
6. Yönetim bilimi açısından üstün yeteneklilerin gelişiminde araştırmaya katılan velilerin çocuklarının BİLSEM'e giriş tarihleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
7. Yönetim bilimi açısından üstün yeteneklilerin gelişiminde araştırmaya katılan velilerin çocuklarının sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

8. Yönetim bilimi açısından üstün yeteneklilerin gelişiminde araştırmaya katılan velilerin çocuklarının BİLSEM grupları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
9. Yönetim bilimi açısından üstün yeteneklilerin gelişiminde araştırmaya katılan velilerin mezun olduğu okullar arasında anlamlı bir farklılık var mıdır ?
10. Yönetim bilimi açısından üstün yeteneklilerin gelişiminde araştırmaya katılan velilerin meslek grupları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
11. Yönetim bilimi açısından üstün yeteneklilerin gelişiminde araştırmaya katılan velilerin çocuklarına karşı tutumlarına yönelik algısı arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
12. Yönetim bilimi açısından üstün yeteneklilerin gelişiminde araştırmaya katılan velilerin oturduğu evin durumlarına durumu arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
13. Yönetim bilimi açısından üstün yeteneklilerin gelişiminde araştırmaya katılan velilerin gelir durumu arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

2.1.4. Araştırmanın Önemi

Ülkemizde yapılan araştırmalar incelendiğinde üstün yetenekli öğrencilerin gelişiminde araştırmaya katılan veliler hakkında yeteri kadar yapılmadığı saptanmış olup bu araştırmanın önemli olacağı vurgulanmıştır. Çalışma alanyazın tarandığında ise yönetim bilimi üzerinde çok az çalışma olduğu gözlenmiştir.

2.1.5. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırmada, araştırmaya katılacak olan öğrencilere verilen anket ve ölçeklerde verdikleri cevapların samimi, geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.

2.1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma tanılanarak Sinop'ta Bilim ve Sanat Merkezinde öğrenim gören 76 öğrencinin velileriyle sınırlandırılmıştır. Kullanılan ölçüm araçlarının geçerlilik ve güvenilirlikleriyle sınırlıdır.

2.2. YÖNTEM

2.2.1. Araştırmanın Modeli

Üstün çocukların aile ortamının, bazı demografik değişkenler açısından incelenmesine yönelik bu araştırmada tarama türü modellerden ilişkisel tarama uygulanmıştır. Araştırma bulguları, konu ile ilgili yurt içi ve yurt dışı literatür taramasına ek olarak bilgi formu ve "Aile Ortamı Ölçeği" uygulamaları verilerine

dayanılarak oluşturulmuştur.

2.2.2. Örneklem

Bu araştırmanın örneklemini yetenek sınavları ve testler sonucu elemeyen geçerek “üstün veya özel yetenekli tanısı konmuş” ve Sinop BİLSEM’den hizmet almaya hak kazanmış ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin velileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2014-2015 öğretim yılında, çocuğu Sinop Bilesem’de eğitim gören 76 anne-babadan rastgele olarak seçilmiştir.

2.2.3. Veri Toplama Araçları

Sinop Bilesem Örneği konulu çalışmada ölçek, Sinop Bilesem velileri (anne ve babalar) tarafından doldurulmuş olup, her madde için 1 "hiç katılmıyorum" dan, 4 "katılıyorum" a kadar puan verilmiştir.

Araştırmada Fowler (1980) tarafından geliştirilen ve Usluer (1989) tarafından Türkçe’ye uyarlanan “Aile Ortamı Ölçeği (Family Environment Questionnaire)” kullanılmıştır. 4’lü Likert tipinde hazırlanmış olan bu ölçek, birlik-beraberlik ve denetim boyutlarını içeren 26 maddeden oluşmaktadır.

Bu formun iç tutarlığı yüksek madde-toplam puan korelasyonlarıyla saptanmıştır. Ortalama korelasyonlar 30’un üzerinde, alpha değerleri de 0.74 üzerinde bulunmuştur. İki boyuttan oluşan bu ölçeğin ayrı ayrı alpha değerleri birlik-beraberlik alt ölçeği için 0.82, organizasyonkontrol alt ölçeği için de 0.74’tür. Bir ila üç hafta arayla elde edilen test-tekrar test korelasyon alt sayıları 0.61 ila 0.73 arasında bulunmuştur. Araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu, üstün yetenekli tanısı konulmuş çocukların ailelerinden yaş, medeni durum, meslek, anne baba tutumları, gelir düzeyi, ailedeki üstün yetenekli yetişkin sayısı, toplam çocuk sayısı, cocuğun/çocukların İstanbul Bilesem’de aldığı eğitim ile ilgili bazı detaylar ve eğitim durumları vb. demografik hususlarda bilgi toplamak amacıyla hazırlanmıştır (Bkz. Ek-2).

2.2.4. Verilerin Analizi

İstatistiksel çözümlemelere geçmeden önce, demografik değişkenler gruplandırılmış ardından ebeveynlere uygulanan ölçek (Aile Ortamı Ölçeği) puanlanmıştır. Daha sonra elde edilen verilerin istatistiksel çözümlmeleri bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir.

Anket verilerinin geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır ve araştırma grubunu oluşturan ebeveynlerin demografik özelliklerinin (velinin durumu, velinin yaş

grubu, medeni durum, evdeki çocuk sayısı, evdeki üstün yetenekli çocuk sayısı, ebeveynler içinde üstün yetenekli birinin olup olmaması, ebeveynler için üstün yetenekli olanların hangisi olduğu, ebeveynin eğitim düzeyi, oturdukları evin durumu, algılanan gelir düzeyi) frekans ve yüzde dağılımları SPSS 18.0 programında analiz edilmiştir. Örneklem içerisinde normal dağılım özelliği göstermeyen gruplar için non-parametrik teknikler, normal dağılım özelliği gösteren dağılımlar içinse parametrik teknikler kullanılmıştır. Bu bağlamda:

1. Örneklem grubunu oluşturan ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının velinin cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız grup t testi,
2. Örneklem grubunu oluşturan ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının velinin yaş grubu, öğrencinin BİLSEM'de devam ettiği eğitim programı, ebeveynin eğitim düzeyi, gelir düzeyi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için non-parametrik Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır.

Kruskal-Wallis H testi, birbirinden bağımsız iki yada daha fazla grubun (örneğin) bağımlı bir değişkene ilişkin ölçümlerinin karşılaştırılarak iki dağılım arasında anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek amacı ile kullanılan analiz yöntemidir.

2.2.5. Güvenirlilik Analizi

Güvenirlilik bir testin veya ölçeğin ölçmek istediği şeyi tutarlı ve istikrarlı bir biçimde ölçme derecesidir. Diğer bir deyişle bireylerin test maddelerine verdikleri cevaplar arasındaki tutarlılıktır. Test veya ölçek ne derece güvenilir ise ondan elde edilen veriler o derece güvenilirdir.

Güvenirlilik analizi için kullanılan temel analiz Cronbach Alpha (α) değerinin alınmasıdır. Ölçekte yer alan k tane sorunun varyansların toplamının genel varyansa oranlanmasıyla bulunan ve 0-1 arasında değerler alan katsayıdır. Her bir madde için tek bir α değeri olabileceği gibi, tüm soruların ortalama bir α değeri de olabilir. Alpha katsayısının bulunabileceği aralıklar ve buna bağlı olarak ölçeğin güvenirlilik durumu aşağıdaki gibidir;

$0 \leq \alpha < 0,40$ => Ölçek güvenilir değildir.

$0,40 \leq \alpha < 0,60$ => Ölçek düşük güvenirliliktir.

$0,60 \leq \alpha < 0,80$ => Ölçek oldukça güvenilirdir.

$0,80 \leq \alpha < 1$ => Ölçek yüksek derecede güvenilirdir.

	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
Cronbach's Alpha	,633	,652
		26

Çizelge 3.1.1. Güvenilirlik katsayısı

Anket verilerine güvenilirlik analizi uyguladığında Cronbach's Alpha değeri 0,633 çıkmıştır. Anket sorularının oldukça güvenilir olduğunu %95 güvenle söyleyebiliriz.

H₀: Ölçümler arası fark yoktur .

H₁: Ölçümler arası fark vardır.

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig
Between People	151,877	75	2,025		
Within People					
Between Items	470,743	25	18,830	25,321	,000
Residual Nonadditivity	,397 ^a	1	,397	,534	,465
Balance	1393,937	1874	,744		
Total	1394,334	1875	,744		
Total	1865,077	1900	,982		
Total	2016,953	1975	1,021		

Grand Mean = 2,0597

a. Tukey's estimate of power to which observations must be raised to achieve additivity = 1,216.

Çizelge 3.1.2. Ölçüm değerlerine ait varyans çözümü

Anketin güvenilir olması için ölçeğin toplanabilir özellikte olması ve anket sorularının arasında fark olması gerekmektedir.

Yapılan varyans analizi sonucuna göre ölçek toplanabilir özelliktedir.(Nonadditivity $p=0,465>0,05$)

H_0 : Ölçümler arası fark yoktur .

H_1 : Ölçümler arası fark vardır.

Between Items kısmındaki p değeri 0,00 çıkmıştır bu nedenle H_0 hipotezi reddedilir. Anket sorularının arasında fark olduğunu %95 güvenle söyleyebiliriz. Yapılan analiz sonucunda anket sorularının birbirinden farklı oluğu söylenebilir.

2.2.6.Faktör Analizi

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,651
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	671,244
	Df	325
	Sig.	,000

Çizelge 3.2.1. KMOand Bartlett's test değeri

KMO değeri veri setinin faktör analizi için uygun olup olmadığını belirlemek için uygulanan bir yöntemdir. Kısmi korelasyonların küçük olup olmadığını test eder.KMO değerinin bulunabileceği aralıklar ve buna bağlı olarakdeğişkenlerin faktör analizine uyumu aşağıdaki gibidir; (Erdoğan, Ş, Koç., E, Ayhan S., (2001)

0.9-1 ise mükemmel uyum

0.8-0.89 ise çok iyi uyum

0.7-0.79 ise iyi uyum

0.6-0.69 ise orta uyum

0.5-0.59 ise zayıf uyum(Kabul edilebilir sınır.)

0.5'den küçük değerler kabul edilemez sınırdır.

Uygulanan anketin KMO değeri 0,705 olup faktör analizine uyum iyidir.(Bkz.Çizelge 3.2.1.)

H₀:Değişkenler arasında ilişki yoktur.

H₁: Değişkenler arasında ilişki vardır.

Bartlett testinde ise değişkenler arasında korelasyonun olup olmadığı incelenir. $p=0,000<0,05$ olduğundan değişkenler arasında ilişki vardır. (Bkz.Çizelge 3.2.1.)

Component	Initial Eigenvalues			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	5,137	19,756	19,756	3,231	12,428	12,428
2	3,296	12,675	32,432	2,588	9,954	22,381
3	1,936	7,448	39,880	2,024	7,786	30,167
4	1,564	6,015	45,894	1,975	7,598	37,765
5	1,471	5,657	51,551	1,765	6,788	44,553
6	1,222	4,698	56,249	1,676	6,445	50,999
7	1,198	4,607	60,856	1,613	6,203	57,202
8	1,053	4,050	64,906	1,597	6,141	63,342
9	1,016	3,906	68,812	1,422	5,470	68,812
10	,897	3,449	72,261			
11	,850	3,268	75,528			
12	,796	3,062	78,591			
13	,719	2,767	81,357			
14	,644	2,478	83,835			
15	,606	2,331	86,167			
16	,531	2,044	88,211			
17	,494	1,901	90,112			
18	,449	1,726	91,837			
19	,397	1,527	93,365			
20	,368	1,415	94,780			
21	,329	1,265	96,045			
22	,286	1,098	97,143			
23	,247	,948	98,092			
24	,188	,723	98,815			
25	,169	,651	99,466			
26	,139	,534	100,000			

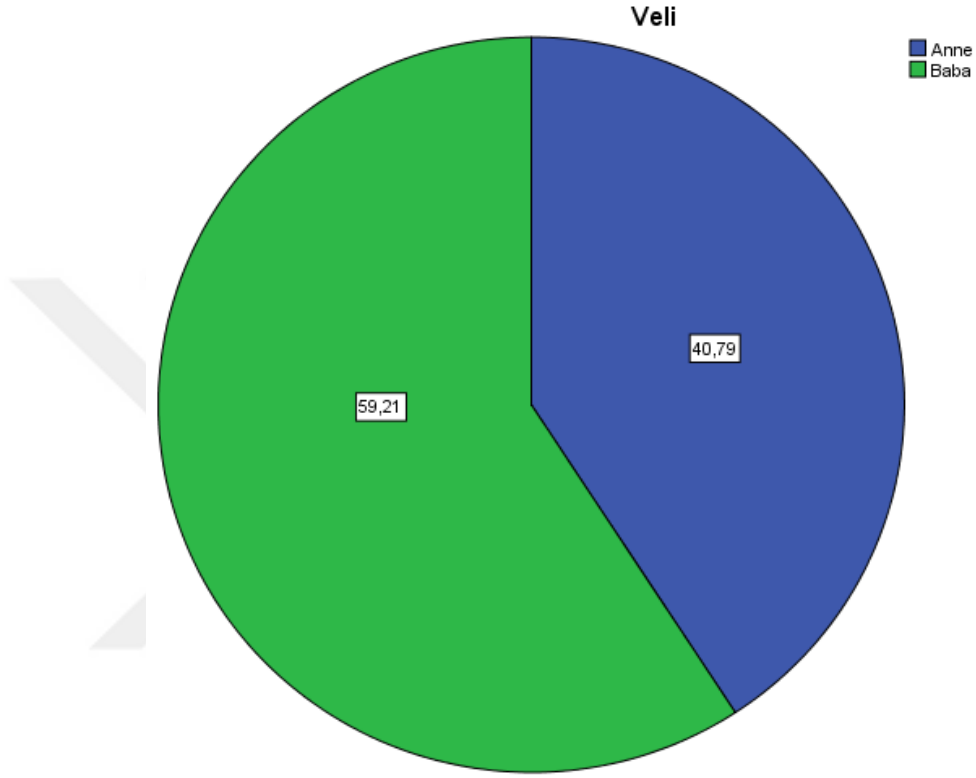
Extraction Method: Principal Component Analysis.

Çizelge 3.2.2. Açıklanan toplam varyans tablosu

Açıklanan toplam varyans tablosunda rotasyona tabi tutulmamış faktörlerin genel özellikleri vardır. Analizde 1' den büyük olan öz değer sayısı 9'dur. Bu 9 faktörün ölçeğe ilişkin açıkladıkları varyans %68.881 'dir.

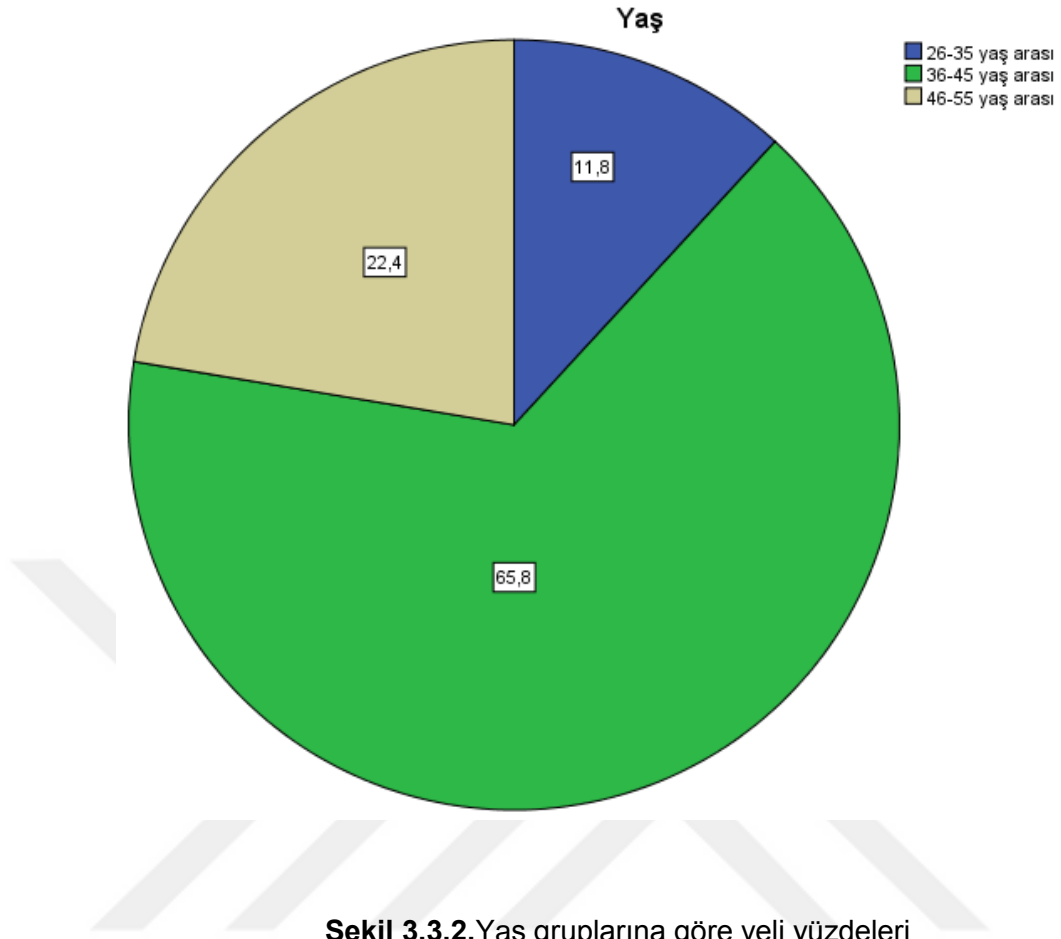
2.3. BULGULAR VE YORUMLAR

2.3.1. Grafikler

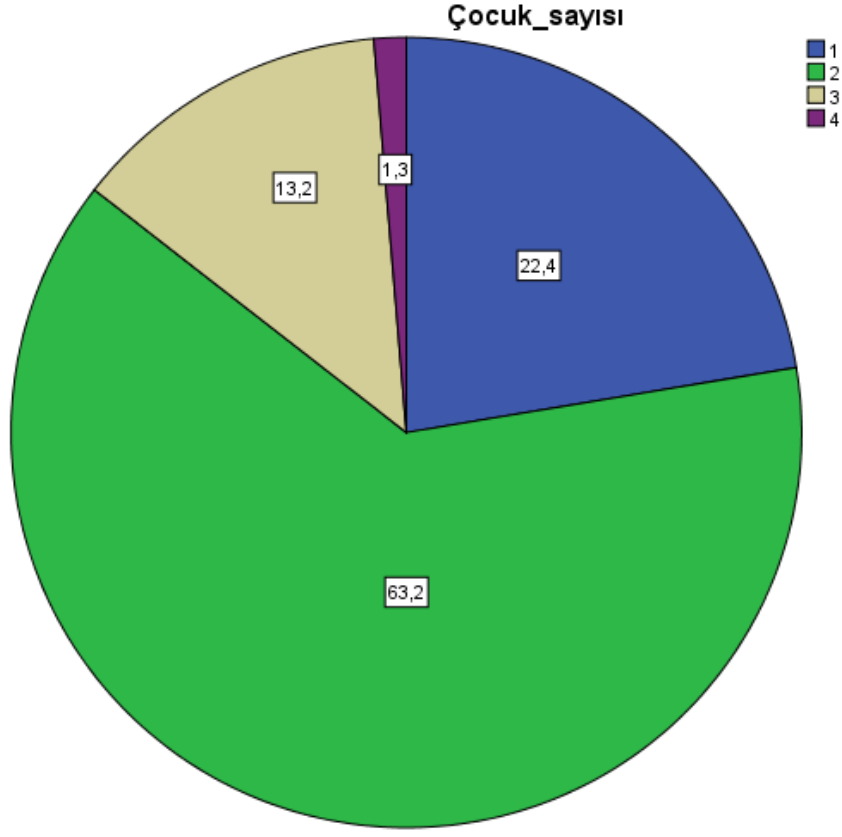
Şekil 3.3.1. Cinsiyete göre veli yüzdeleri

Şekil 3.3.1.'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan velilerin %40,8'ini anneler; %59,2'sini ise babalar oluşturmaktadır.

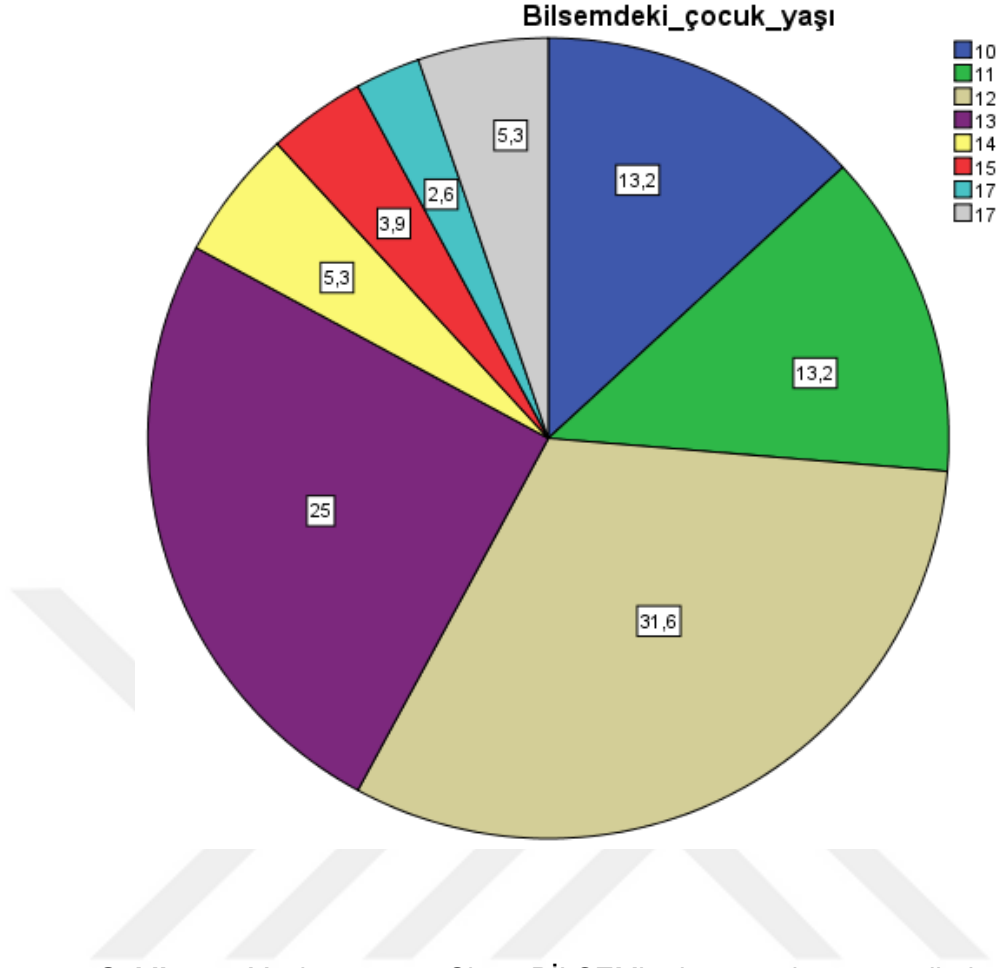
Şekil 3.3.2.Yaş gruplarına göre veli yüzdeleri

Araştırmaya katılan anne ve babaların %11.8'i 26-35 yaşları arasında: %65.8'i 36-45 yaşları arasında %22.4'ü 46-55 yaşları arasındadır. Velilerin büyük bir çoğunluğu 36-45 yaşları arasındadır.(bkz. Şekil 3.3.2)

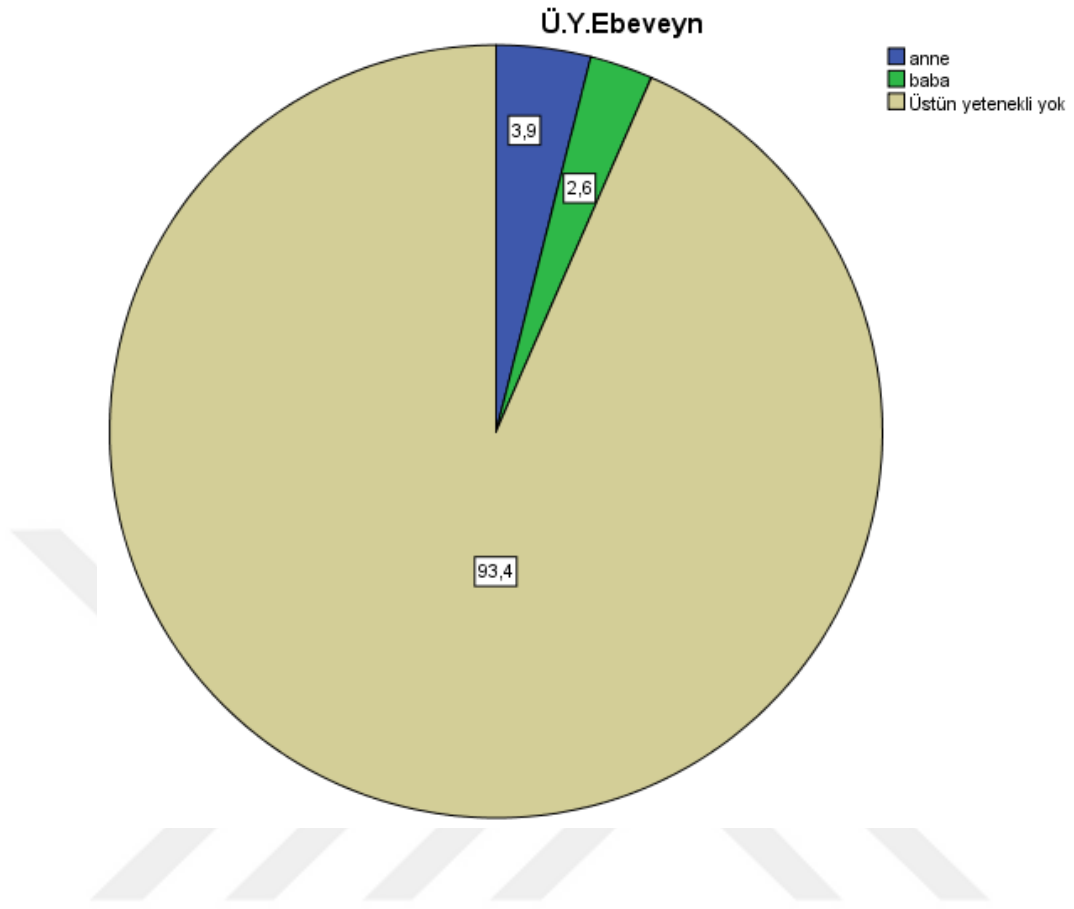
Şekil 3.3.3.Çocuk sayılarına göre veli yüzdeleri

Şekil 3.3.3.'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan velilerin büyük bir çoğunluğunun (%63.2) 2 çocuğu olduğu görülmektedir.Araştırmaya katılan velilerin %22.4'ünün 1; %13.2'sinin 3; %1.3'ünün 4 çocuğu olduğu saptanmıştır.

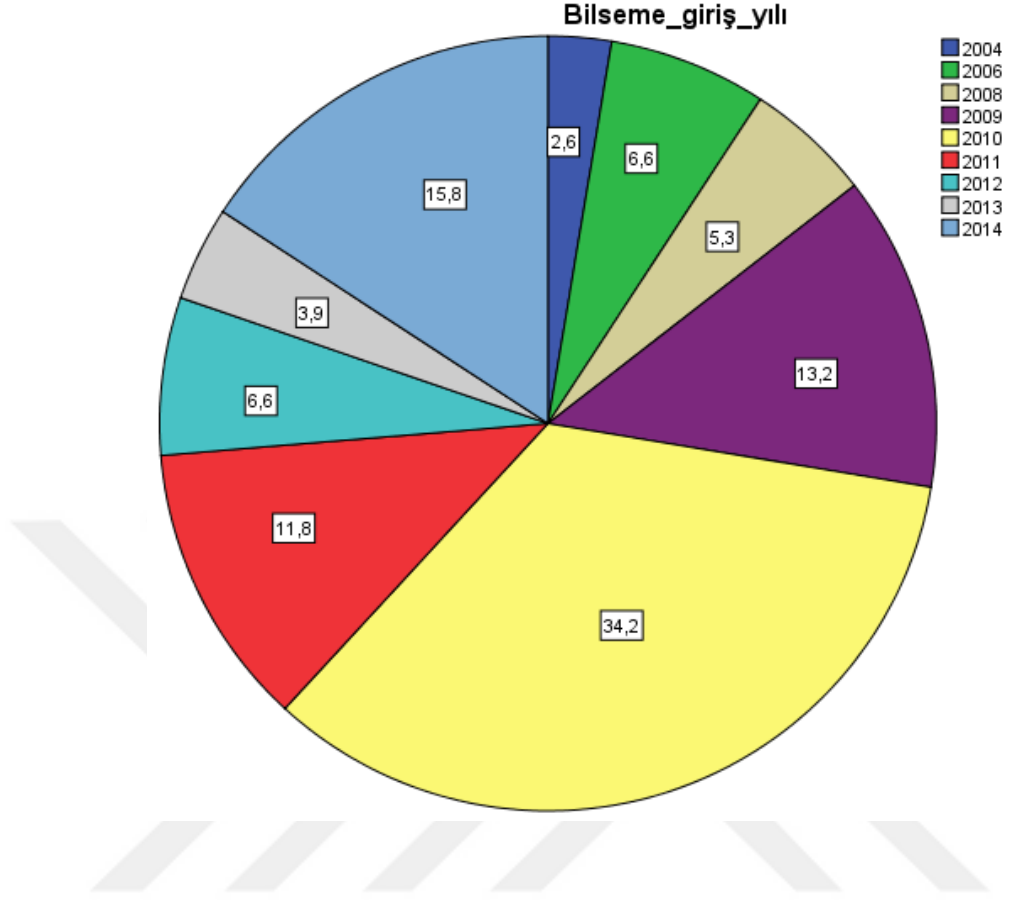
Şekil 3.3.4. Yaşlarına göre Sinop BİLSEM'e devam eden öğrencilerin yüzdesi

Sinop BİLSEM'e devam eden çocukların %25'inin 13 yaşında, %31.6'sının 12 yaşında, %13,2'sinin 11 yaşında, %13,2'sinin 10 yaşında %5.3'ünün 17 yaşında, %5.3'ünün 14 yaşında, %3.9'unun ise 15 yaşında olduğu gözlenmiştir. (Bkz. Şekil 3.3.4)

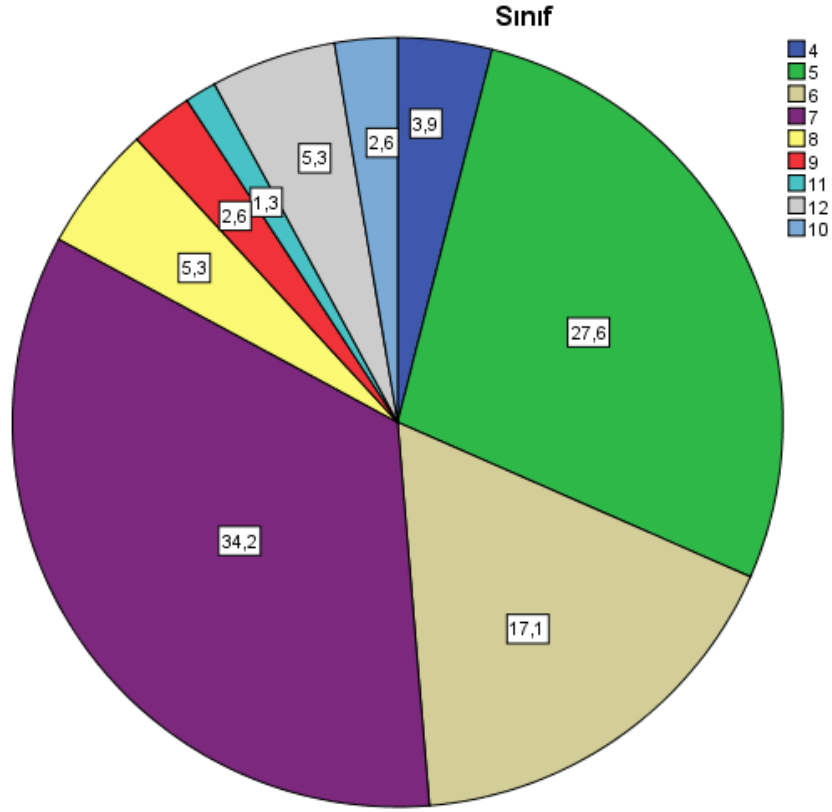
Şekil 3.3.5. Üstün yetenekli ebeveyn yüzdeleri

Şekil 3.3.5.'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan annelerin %3.9'u; babaların %2.6'sı üstün yeteneklidir.Araştırmaya katılan velilerin %93.4'ünün ailesinde üstün yetenekli bir yetişkin olmadığı saptanmıştır.

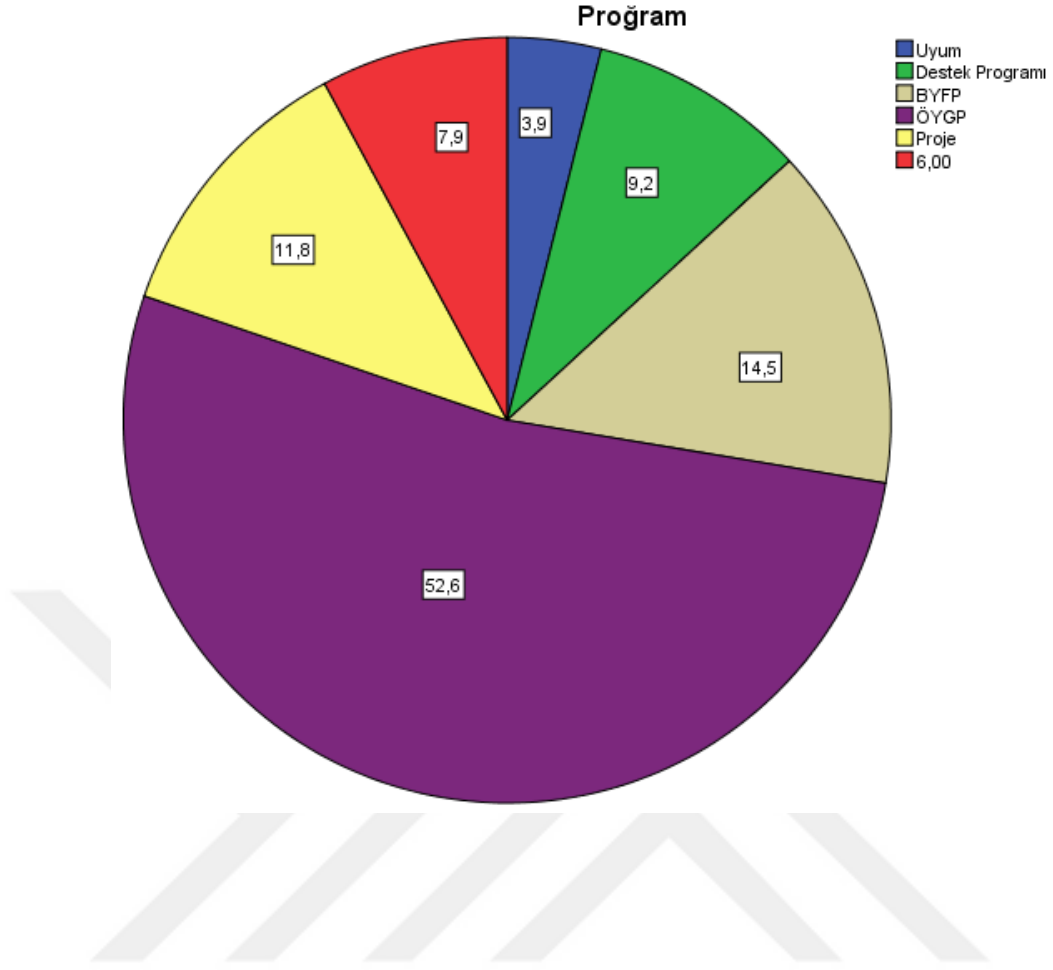
Şekil 3.3.6. Sinop BİLSEM'e devam etme yıllarına göre öğrenci yüzdeleri

Şekil 3.3.6.'da görüldüğü üzere araştırmaya katılan ailelerin çocuklarının büyük çoğunluğunun (%34.2) 2010 yılından bu yana Sinop BİLSEM'e devam ettiği görülmektedir. Sinop BİLSEM'e 2014 yılında kayıt yaptıran öğrencilerin oranı %15.8'dir.

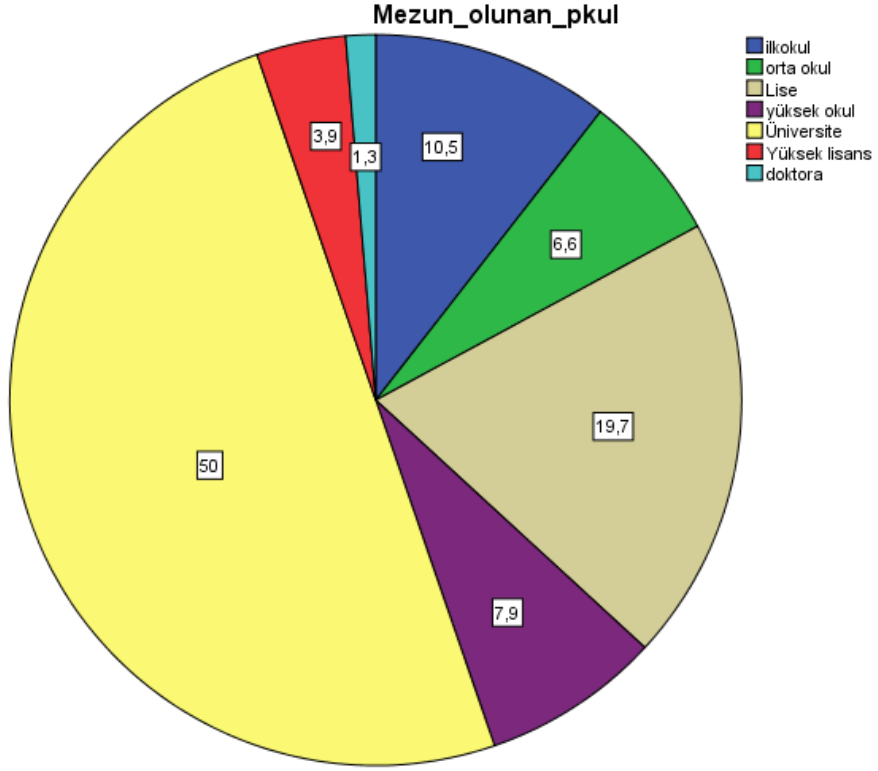
Şekil 3.3.7. Sınıflarına göre öğrenci yüzdeleri

Sinop BİLSEM'e devam eden çocukların %3.9 'u ilköğretim; %84.2'si ortaöğretim; %10.8'inin lise öğrencisi olduğu gözlenmiştir. Sinop BİLSEM'e devam eden çocukların büyük bir çoğunluğunun (% 34.2) 7.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

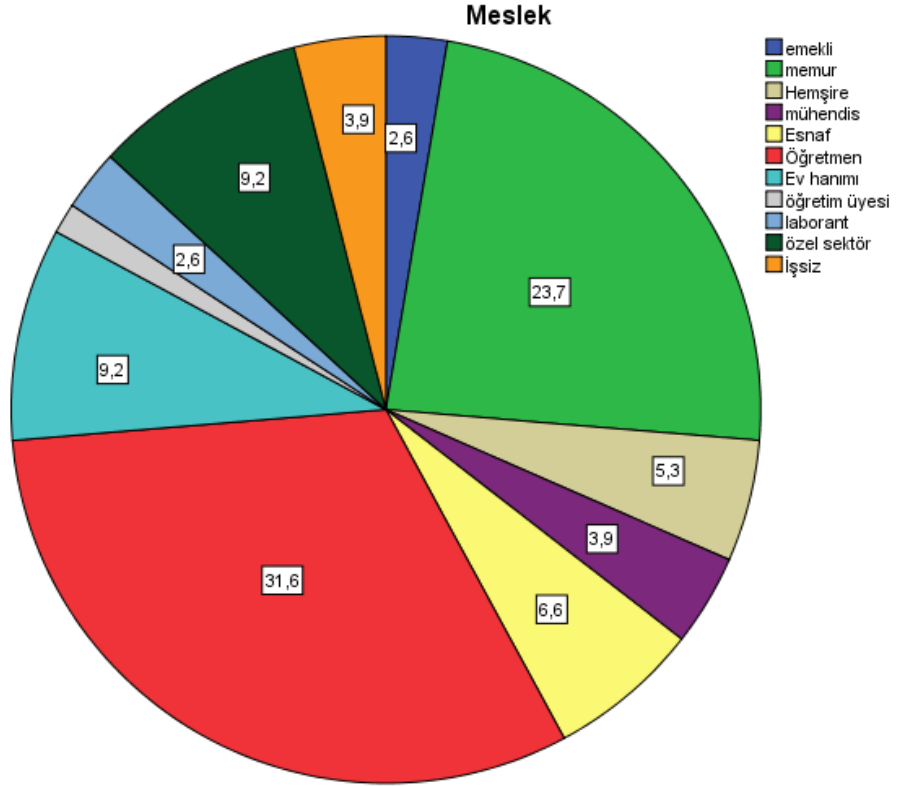
Şekil 3.3.8. Dahil olduğu programa göre öğrenci yüzdeleri

Şekil 3.3.8.'de görüldüğü üzere Sinop BİLSEM'e devam eden öğrencilerin% 3.9'u uyum; %9,2'si destekprogramı; %14.5'i BYFP; %52,6'sı ÖYGP; %19.7'si ise proje programına dahil olmuştur.

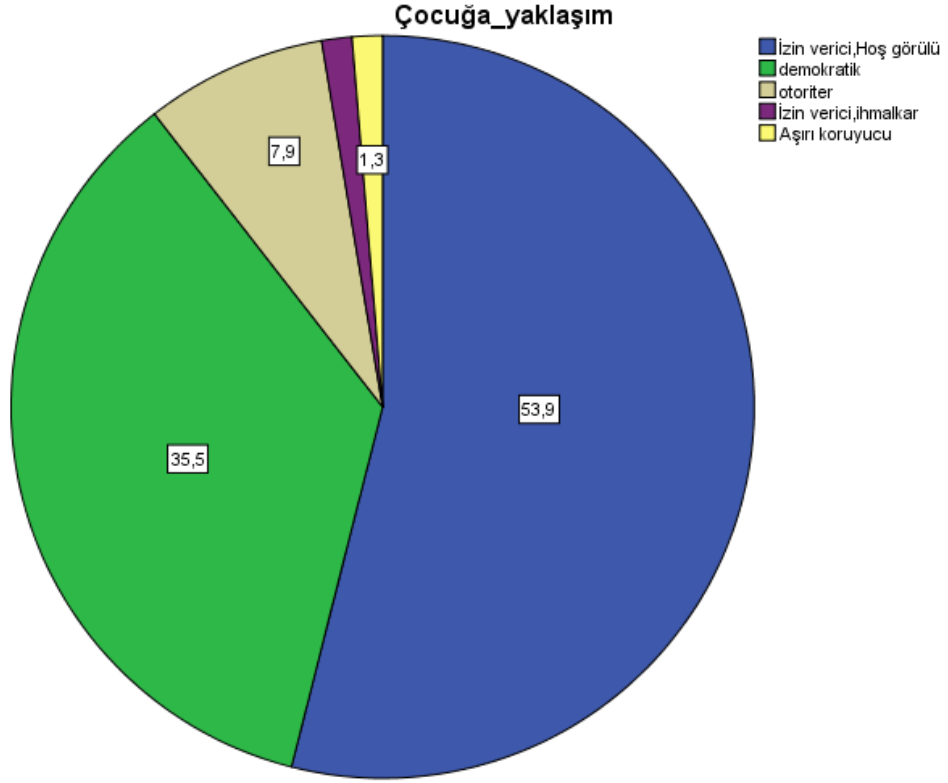
Şekil 3.3.9. Mezun olduğu okullara göre veli yüzdeleri

Şekil 3.3.9.'da görüldüğü gibi araştırmaya katılan ebeveynlerin büyük çoğunluğunun (%50) üniversite mezunu olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin %10.5'i ilkokul ; %6,6'sı ortaokul; %19,7's lise; %7.9'u ise yüksek okul mezunudur.

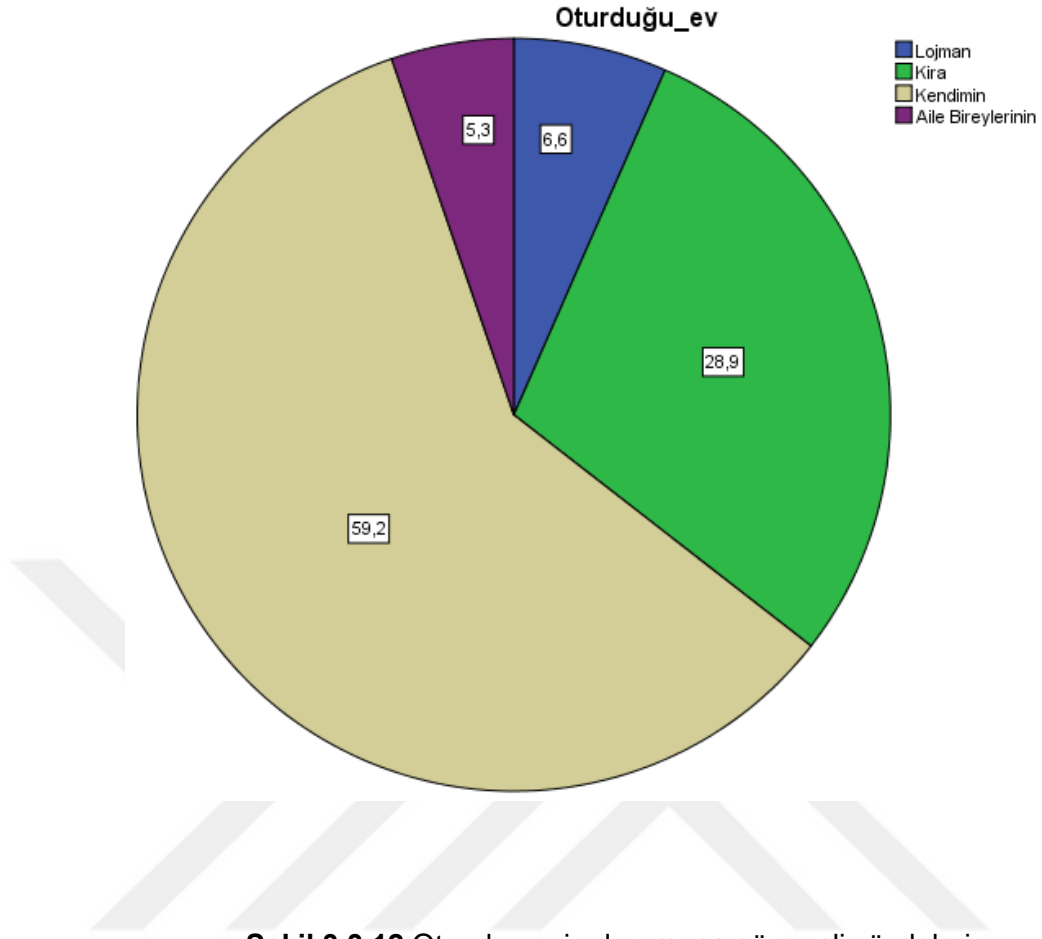
Şekil 3.3.10. Meslek gruplarına göre veli yüzdeleri

Araştırmaya katılan ebeveynlerin büyük çoğunluğunun (%30.3) öğretmen olduğu gözlenmiştir. Ebeveynlerin %2.6'sı emekli; %25'i memur; %3.9'u hemşire; %3.9'u mühendis; % 6.6'sı esnaf; %9,2'si ev hanımı; %1,3'ü öğretim görevlisi; %2.6'sı laborant; %10.5'i özel sektör ve %3,9'unun işsiz olduğu gözlenmiştir.(Bkz. Şekil 3.3.9.)

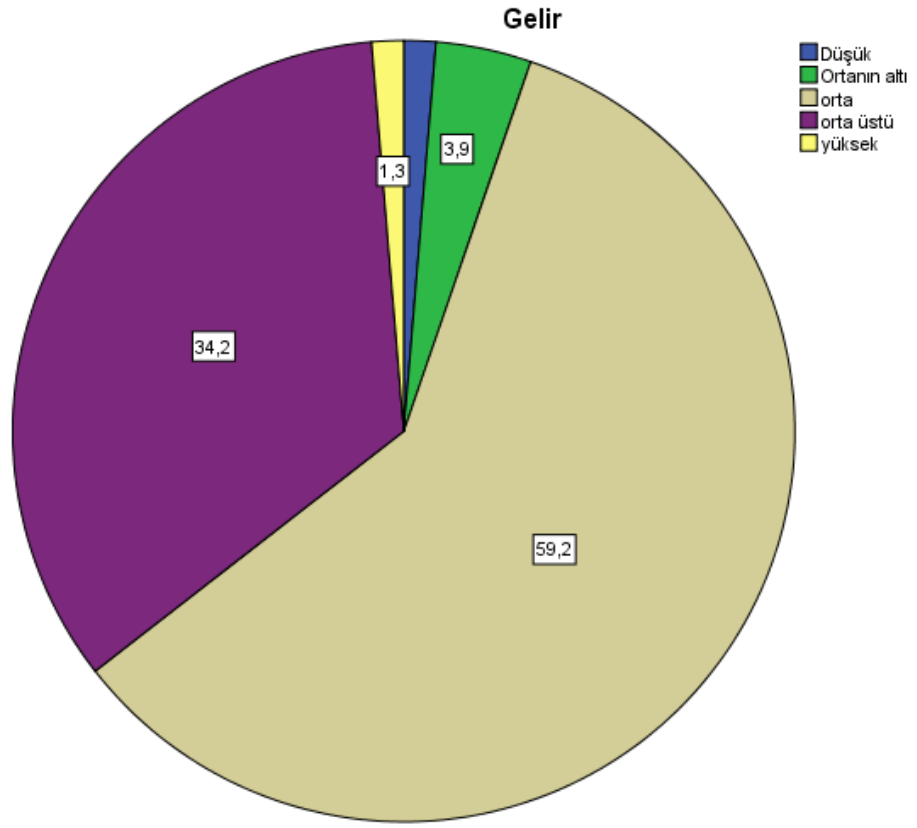
Şekil 3.3.11.Ebeveynlerin anne-baba tutumlarına yönelik algısı

Şekil 3.3.11'de görüldüğü gibi, ebeveynlerin 41'i (%53,9) çocuklarına yönelik olarak kendilerini izin verici-hoşgörülü; 27'si (%35.5) demokratik, 6'sı (%7.9) otoriter, 1'i (%1.3) izin verici-ihmalkar, 1'i (%1.3) izin aşırı koruyucu olarak algıladığını belirtmiştir.

Şekil 3.3.12.Oturulan evin durumuna göre veki yüzdeleri

Şekil 3.3.12.'de görüldüğü üzere ebeveynlerin % 6,6'sı lojmanda, %28,9'u kirada, %59,2'si kendi evinde, %4'ü ise aile bireyelerine ait bir evde oturduğunu ifade etmiştir.

Şekil 3.3.13.Ailelerin gelir durumuna yönelik algısı

Şekil 3.3.13.'de görüldüğü üzere ebeveynlerin %1.3'ü ailelerini düşük düzeyde, %3.9'u ortanın altı, %59.2'si orta gelir, %34,2'si orta üstü gelir düzeyinde ve %1.3'ü yüksek gelir düzeyinde algıladıklarını ifade etmiştir.

2.3.2. Araştırmanın Hipotezlerine Yönelik Analizler

Araştırmanın bu bölümünde, örneklem grubunu oluşturan ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının velinin cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız grup t testi kullanılmıştır. Aile Ortamı Ölçeği toplam puanları, birlik beraberlik ve denetim sorularının 1 "tamamen katılmıyorum", 4 "katılıyorum" şeklinde puanlanmasıyla elde edilmiştir. Aynı şekilde denetim sorularının puanlandırılmasıyla denetim alt boyutu ve birlik beraberlik sorularının puanlandırılmasıyla birlik beraberlik alt boyutu oluşturulmuştur.

Toplam ve alt boyut puanlarının velinin yaş grubu, öğrencinin BİLSEM'de devam ettiği eğitim programı, BİLSEM'e devam eden öğrencinin yaşı ve ebeveynin eğitim düzeyi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır.

2.3.3. Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanları İçin Analizler

		t-test for Equality of Means		
		t	df	Sig. (2-tailed)
TOPLAM PUAN	Equal variances assumed	5,552	26	,000

Çizelge 3.4.1. Aile ortamı ölçeği toplam puanlarının ebeveynin cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığı

H_0 = Aile ortamı ölçeği toplam puanlarıyla cinsiyet değişkeni ortalamaları arasında fark yoktur.

H_1 = Aile ortamı ölçeği toplam puanlarıyla cinsiyet değişkeni ortalamaları arasında fark vardır.

Çizelge 3.4.1.'de görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği toplam puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız t grup testi sonucunda, H_0 hipotezi Red edilmiştir. Aile ortamı ölçeği toplam puanlarıyla cinsiyet değişkeni arasında fark olduğu %95 güvenle söylenebilir. ($p < 0,05$).

	Yaş
Chi-square	8,000
df	8
Asymp. Sig.	,433

Çizelge 3.4.2. Aile ortamı ölçeği toplam puanlarının BİLSEM'e devam eden çocuğun yaşına göre farklılaşp farklılaşmadığı

H_0 = Aile ortamı ölçeği toplam puanlarıyla BİLSEM' e devam eden çocuk yaşları ortalamaları arasında fark yoktur.

H_1 = Aile ortamı ölçeği toplam puanlarıyla BİLSEM' e devam eden çocuk yaşları ortalamaları arasında fark vardır.

Örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği toplam puanlarının BİLSEM'e devam eden çocuğun yaşı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, H_0 Kabul edilmiştir. Aile ortamı ölçeği toplam puanlarıyla BİLSEM'e devam eden çocuk yaşları ortalamaları arasında fark olduğu %95 güvenle söylenebilir. ($\chi^2 = 8,000$; $p = 0,433 > 0,05$)

	YAŞ
Chi-square	3,000
Df	3
Asymp. Sig.	,392

Çizelge 3.4.3. Aile ortamı ölçeği toplam puanlarının ebeveyn yaşlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı

H_0 = Aile ortamı ölçeği toplam puanlarıyla ebeveyn yaş ortalamaları arasında fark yoktur

H_1 = Aile ortamı ölçeği toplam puanlarıyla ebeveyn yaş ortalamaları arasında fark vardır.

Çizelgede 3.4.3.'te görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği toplam puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, H_0 Kabul edilmiştir. Aile ortamı ölçeği toplam puanlarıyla ebeveyn yaş ortalamaları arasında fark olduğu %95 güvenle söylenebilir. ($\chi^2 = 3,00$; $p > ,05$).

	PROGRAM
Chi-square	6,217
Df	6
Asymp. Sig.	,425

Çizelge 3.4.4. Aile ortamı ölçeği toplam puanlarının öğrencinin BİLSEM' de dahil olduğu programa göre farklılaşıp farklılaşmadığı

H_0 = Aile ortamı ölçeği toplam puanlarıyla öğrencinin BİLSEM' de dahil olduğu program ortalamaları arasında fark yoktur.

H_1 = Aile ortamı ölçeği toplam puanlarıyla öğrencinin BİLSEM' de dahil olduğu program ortalamaları arasında fark vardır.

Çizelge 3.4.4.'de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği toplam puanlarının öğrencinin BİLSEM'de hangi programlara dahil olduğu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, H_0 Kabul edilmiştir. Aile ortamı ölçeği toplam puanlarıyla öğrencinin BİLSEM' de dahil olduğu program ortalamaları arasında fark olduğu %95 güvenle söylenebilir. ($\chi^2 = 6,217$; $p = 6,217 > ,05$).

	Mezun_olunan_okul
Chi-square	8,210
Df	8
Asymp. Sig.	,433

Çizelge 3.4.5. Aile ortamı ölçeği toplam puanlarının ebeveynin en son mezun olduğu okul türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığı

H_0 = Aile ortamı ölçeği toplam puanlarıyla ebeveynin en son mezun olduğu okul türü ortalamaları arasında fark yoktur.

H_1 = Aile ortamı ölçeği toplam puanlarıyla ebeveynin en son mezun olduğu okul türü ortalamaları arasında fark vardır.

Çizelge 3.4.5'te görüldüğü üzere, H_0 Kabul edilmiştir. Aile ortamı ölçeği toplam puanlarıyla ebeveynin en son mezun olduğu okul türü ortalamaları arasında fark olduğu %95 güvenle söylenebilir. ($\chi^2 = 8,210$; $p = 0,433 > ,05$).

2.3.4. Birlik Beraberlik Alt Boyutu İçin Analizler

		t-test for Equality of Means		
		T	df	Sig. (2-tailed)
BİRLİK BERABERLİK	Equal variances assumed	5,663	16	,000

Çizelge 3.4.6. Aile ortamı ölçeği birlik beraberlik alt boyutu puanlarının ebeveynin cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığı

H_0 = Birlik beraberlik puanları ile cinsiyet değişkeni ortalamaları arasında fark yoktur.

H_1 = Birlik beraberlik puanları ile cinsiyet değişkeni ortalamaları arasında fark vardır.

Çizelge 3.4.6.'da görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan ebeveynlerin birlik beraberlik puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız t grup testi sonucunda, birlik beraberlik puanları ile cinsiyet değişkeni ortalamaları arasında fark olduğu %95 güvenle söylenebilir. ($p < ,05$)

	YAŞ
Chi-square	6,613
Df	1
Asymp. Sig.	,010

Çizelge 3.4.7. Aile ortamı ölçeği birlik beraberlik puanlarının ebeveyn yaşlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı

H_0 = Birlik beraberlik puanları ile ebeveyn yaşları ortalamaları arasında fark yoktur.

H_1 = Birlik beraberlik puanları ile ebeveyn yaşları ortalamaları arasında fark vardır.

Çizelge 3.4.7.'de görüleceği gibi, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği birlik beraberlik puanlarının ebeveyn yaşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, H_0 Red edilmiştir. Birlik beraberlik puanları ile ebeveyn yaşları ortalamaları arasında fark olmadığı %95 güvenle söylenilebilir. ($\chi^2 = 6,613$; $p = 0,10 < 0,05$).

	PROGRAM
Chi-square	1,340
df	6
Asymp. Sig.	,317

Çizelge 3.4.8. Aile ortamı ölçeği birlik beraberlik alt boyutu puanlarının öğrencinin BİLSEM'de dahil olduğu programa göre farklılaşıp farklılaşmadığı

H_0 = Birlik beraberlik puanları ile öğrencinin BİLSEM' de dahil olduğu program ortalamaları arasında fark yoktur.

H_1 = Birlik beraberlik puanları ile öğrencinin BİLSEM' de dahil olduğu program ortalamaları arasında fark vardır.

Çizelge 3.4.8.'de görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği birlik beraberlik alt boyutu puanlarının öğrencinin BİLSEM'de hangi programlara dahil olduğu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, H_0 Kabul edilmiştir. Birlik beraberlik puanları ile öğrencinin BİLSEM' de dahil olduğu program ortalamaları arasında fark vardır. ($\chi^2 = 1,340$; $p > ,317$).

	Mezun olunan okul
Chi-square	7,241
df	7
Asymp. Sig.	,429

Çizelge 3.4.9. Aile ortamı ölçeği birlik beraberlik alt boyutu puanlarının ebeveynin en son mezun olduğu okul türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığı

H_0 = Birlik beraberlik puanları ile ebeveynin en son mezun olduğu okul türü ortalamaları arasında fark yoktur.

H_1 = Birlik beraberlik puanları ile ebeveynin en son mezun olduğu okul türü ortalamaları arasında fark vardır.

Çizelge 3.4.9'da görüldüğü üzere, H_0 kabul edilmiştir. Aile ortamı ölçeği birlik beraberlik alt boyutu puanlarıyla ebeveynin en son mezun olduğu okul türü ortalamaları arasında fark olduğu %95 güvenle söylenebilir. ($\chi^2 = 8,210$; $p = 0,433 > ,05$).

2.3.5. Denetim Alt Boyutu İçin Analizler

		t-test for Equality of Means		
		t	df	Sig. (2-tailed)
DENETİM	Equal variances assumed	4,856	10	,001

Çizelge 3.4.10. Aile ortamı ölçeği denetim alt boyutu puanlarının ebeveynin cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığı

H_0 = Denetim puanları ile cinsiyet değişkeni ortalamaları arasında fark yoktur.

H_1 = Denetim puanları ile cinsiyet değişkeni ortalamaları arasında fark vardır

Çizelge 3.4.10.'da görüldüğü gibi, görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan ebeveynlerin denetim puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız t grup testi sonucunda, denetim puanları ile cinsiyet değişkeni ortalamaları arasında fark olduğu %95 güvenle söylenebilir.(sig<,05)

	YAŞ
Chi-square	5,221
df	1
Asymp. Sig.	,022

Çizelge 3.4.11. Aile ortamı ölçeği denetim alt boyutu puanlarının ebeveyn yaşlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı

H_0 = Denetim puanları ile ebeveyn yaş ortalamaları arasında fark yoktur.

H_1 = Denetim puanları ile ebeveyn yaş ortalamaları arasında fark vardır.

Çizelge 3.4.11.'de görüleceği gibi, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği denetim puanlarının ebeveyn yaşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, H_0 Red edilmiştir.Denetim puanları ile ebeveyn yaşları ortalamaları arasında fark olmadığı %95 güvenle söylenebilir.($\chi^2 =5,221$; $p<,05$).

	PROGRAM
Chi-square	7,048
df	6
Asymp. Sig.	,423

Çizelge 3.4.12.Aile ortamı ölçeği denetim alt boyutu puanlarının öğrencinin BİLSEM'de dahil olduğu programa göre farklılaşıp farklılaşmadığı

H_0 = Denetim puanları ile çocuğun BİLSEM' de dahil olduğu program ortalamaları arasında fark yoktur.

H_1 = Denetim puanları ile çocuğun BİLSEM' de dahil olduğu program ortalamaları arasında fark vardır.

Çizelge 3.4.12.'de görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği denetim alt boyutu puanlarının öğrencinin BİLSEM'de hangi programlara dahil olduğu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, H_0 Kabul edilmiştir.

Denetim puanları ile öğrencinin BİLSEM' de dahil olduğu program ortalamaları arasında fark vardır. ($\chi^2 = 7,048$; $p > ,423$).

	Mezun olunan okul
Chi-square	6,840
Df	7
Asymp. Sig.	,321

Çizelge 3.4.13. Aile ortamı ölçeği denetim alt boyutu puanlarının ebeveynin en son mezun olduğu okul türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığı

H_0 = Denetim puanları ile ebeveynin en son mezun olduğu okul türü ortalamaları arasında fark yoktur.

H_1 = Denetim puanları ile ebeveynin en son mezun olduğu okul türü ortalamaları arasında fark vardır.

Çizelge 3.4.13'te görüldüğü üzere, H_0 Kabul edilmiştir. Aile ortamı ölçeği denetim alt boyutu puanlarıyla ebeveynin en son mezun olduğu okul türü ortalamaları arasında fark olduğu %95 güvenle söylenebilir. ($\chi^2 = 8,210$; $p = 0,433 > ,05$).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Örnekleme grubunun %40,8'ini anneler; % 59,2'sini babalar oluşturmuştur. Ebeveynlerin büyük çoğunluğu (% 65.8'i) 36–45 yaşları arasındadır.(Bkz. Şekil 3.3.1.) Bunu % 22,4 ile 46 - 55 yaşları arasındaki veliler izlemiştir. Son sırada % 11,8 ile 26-35 yaşları arasındaki veliler yer almıştır.(Bkz. Şekil 3.3.2.)

Araştırmaya katılan tüm veliler evlidir ve ebeveynlerin, %63,2'sinin 2 çocuk; % 22,4'ünün tek çocuk; %13,2'sinin 3 çocuk ve % 1,3'ünün ise 4 çocuk sahibi oluşuna bakılarak, az çocuk yapma eğiliminde oldukları belirlenmiştir.(Bkz. Şekil 3.3.3.)

Örnekleme grubunu oluşturan tüm ebeveynlerin bir tane üstün yetenekli çocuk sahibi olduğu görülmüştür. Örnekleme grubunu oluşturan ebeveynlerin, BİLSEM'e devam eden çocuklarının büyük çoğunluğunun 12 yaşında olduğu tespit edilmiştir. (Bkz. Şekil 3.3.4.)

Çocukları BİLSEM'e devam eden ebeveynlerin çocuklarının %3,9'u uyum programına; %9,2'si destek programına; % 14,5 'i BYFP programına; %52,6'sı ÖYGP programına;%19.7'si ise Proje programına dahil olmuştur.(Bkz. Şekil 3.3.8.)

Ailelerin bilinç düzeyleri yüksek olduğu için çocuklarının yeterli sosyal olgunluğa ulaşmadığını düşündükleri için sınıf atlama konusunu hiç gündeme getirmemişlerdir.

Ebeveynlerin eğitim düzeyleri incelendiğinde; ilk sırayı %50 ile üniversite mezunlarının aldığı görülmektedir. Bunu % 19,7 ile lise ve %10,5 ile ilk okul mezunları izlemiştir. Yüksek okul mezunu olan ebeveynler %7,9 ' dur.(Bkz. Şekil 3.3.9.)

Örnekleme grubunun yaklaşık %58'i yüksek öğretimselidir. Bu sonuç; örnekleme grubu velilerin eğitim düzeylerinin, Türkiye ortalama eğitim düzeyinden çok daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonuca bağlı olarak üstün yetenekli çocukların bu yetenek özelliklerini kalıtımsal olarak ebeveynlerinden aldıkları söylenebilir. Aynı zamanda velilerin eğitim düzeyi arttıkça çocukların bilişsel gelişimlerini olumlu yönde etkileyecek aile ve çevre ortamını da yarattıkları söylenebilir.

Bu sonuçlar; genetik olduğu kadar ailesel ve çevresel faktörlerle de ilişkilendirilen üstün yetenekliliğin, iyi eğitilmiş bir aileyle de doğrudan bağlantılı olduğu gerçeğinin bir kez daha altını çizmiştir.

Örnekleme grubunu oluşturan ebeveynlerin büyük çoğunluğunu öğretmenler(%30,3) oluşturmaktadır. Bunu % 25 ile memurlar ve % 10,5 ile özel sektör çalışanları izlemiştir.(Bkz. Şekil 3.3.10.)Eğitim düzeyi ile pozitif orantılı olarak meslek gruplarının da daha üst bilişsel/sosyo-kültürel özelliklere sahip meslek gruplarından geldikleri anlaşılmaktadır.

Örnekleme grubunu oluşturan ebeveynlerin %53,9'u çocuklarına yönelik olarak kendilerini izin verici-hoşgörülü; %35,5'i demokratik, %7,9 'u otoriter, %1,3'si izin verici-ihmkar olarak algılamaktadır.(Bkz. Şekil 3.3.11.) BİLSEM'de öğrenim gören öğrencilerin aileleri çocuklarına izin verebilen hoşgörülü ailelerdir. Ailelerin Bilsem'de eğitim gören çocukların kararlarına müdahale etmek istememektedir. Çocukların motivasyonlarının olumsuz yönde etkilenmesinden çekinen aileler Seçimlerin yerinde olacağını düşünmektedir.

Velilerin Aile Ortamı Ölçeği'nden aldıkları puanların, anne ve babalar arasında farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde, anne ve babaların aile ortamı ölçeğinin hem toplam hem de birlik–beraberlik ve denetim alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu anlaşılmıştır.

Üstün yetenekli çocukların ailelerindeki çocuk yetiştirme tutumları; anne ve baba arasında benzerlik göstermemektedir. Çocukların sağlıklı kişilik geliştirmelerinde anne ve babaların benzer ve tutarlı çocuk yetiştirme tutumlarının çok etkili olduğu düşünüldüğünde bu sonucun üstün zekalı çocukların kişilik gelişimini olumsuz yönde etkileyeceği söylenebilir.(Bkz. Çizelge 3.4.1.)

Velilerin Aile Ortamı Ölçeği'nden aldıkları puanların, anne babanın yaşı değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde, yaş değişkenine göre anne ve babaların aile ortamı ölçeğinin hem denetim hem de birlik–beraberlik ve denetim alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında istatistiksel açıdan ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılıkların bulunduğu anlaşılmıştır. Anne ve babaların yaş değişkeni farklılaştıkça buna bağlı olarak onların aile ortamı ölçeğinin toplam ve alt boyutlarından aldıkları puanlar farklılaşmaktadır. (Bkz. Çizelge 3.4.3.)

Aile Ortamı Ölçeği'nden aldıkları puanların, çocuğun Bilsem'de katıldığı program değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde; çocuğun Bilsem'de katıldığı program değişkenine göre; aile ortamı ölçeğinin hem toplam hem de birlik –beraberlik ve denetim alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı anlaşılmıştır.

Üstün yetenekli çocuğun ailelerinin çocuklarına ilişkin davranışları, onların Bİlsem’de katıldığı Uyum, Destek, BYF, ÖYG ve Proje program çeşitlerine göre fark göstermemektedir. (Bkz. Çizelge 3.4.4.)

Aile ortamında birlik beraberlik alt boyutunda cinsiyete bağlı olarak anlamlı bir fark saptanmıştır. Annelerin babalara göre birlik beraberliğe daha çok önem verdiği düşünülmektedir. Üstün yetenekli çocukların aile ortamını gelecekteki araştırmalarda evli ve boşanmış ebeveynlerden daha geniş katılımlı bir örneklem grubu ile çalışılması önerilir.

Afat 'a göre demokratik, otoriter, izin verici ve koruyucu ebeveyn tutumları çocukların zekâsı ile yakından ilişkili bulunmuştur. Freeman yaptığı çalışmada da çocukların IQ değerleri ile aile ortamları arasında yüksek düzeyde pozitif ilişki bulmuştur. Özellikle boylamsal çalışmada erken çocukluk döneminde destekleyici bir aile ortamında yetişen üstün zekâlı çocukların ileri dönemde daha başarılı oldukları ve toplam yetenek puanlarında artış olduğu belirtilmiştir. Ebeveyn ile çocuk arasındaki olumlu ve destekleyici ilişki, çocuğun kendini güvende hissetmesini sağlamaktadır.

Yönetim bilimi açısından üstün yeteneklilerin eğitimi okullarda sorunlu alanlardan biri olduğu düşünülmektedir. Üstün yeteneklilerin gerek tanınması gerekse eğitimi üzerine BİLSEM dışında kapsamlı bir program bulunmamaktadır.

Bu araştırma ile “Aile Ortamı Ölçeği” ulaşılabilen ebeveynlere uygulandığından gelecekteki araştırmalarda hem anne hem de babaya uygulanması ve konuyla ilgili toplantı , seminerler düzenlenerek ebeveynlere ve ailelerine bilgilendirme ve danışmanlık hizmeti verilmesi önerilmektedir. Aileler de sunulan hizmetleri değerlendirmeli ve kurumla işbirliği içinde olmalıdır.

Okul yönetimi, aile ve öğretmenlerin üstün ve özel yetenekli öğrencilerin gelişiminde paydaş olduklarından iyi bir koordinasyon içinde hareket etmeleri gerektiği düşünülmektedir. Üstün yeteneklilerin eğitiminde ne kadar erken farkındalık yaratmak gerektiğini değerlendirecek olursak, okul ve sınıf yönetimi açısından okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin üst düzey farkındalıkları yeterince olmadığı düşünülmektedir. Dolayısıyla okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin uygulayabilecekleri seviyede etkinlikler tasarlanmalı ve öğretmenlere üstün yetenekliler konusunda temel eğitimler verilmelidir.

Üstün ve özel yeteneğin zekayı yönetme sanatı olduğu düşünülmektedir. Yetenek farkındalığı ve üstün yetenek yönetimi doğru şekilde yapıldığında bireylerin meslek hayatındaki başarı düzeyinin yüksek olması beklenmektedir.

Yönetim bilimi açısından ülke stratejisi olarak değerlendirdiğimizde üstün ve özel yetenekli bireylerin yetenekleri doğrultusunda bir üst öğrenime geçmeleri ve yüksek öğrenimleri sonrasında da üstün ve özel yeteneklerine göre uygun alanlarda iş ortamı ve istihdam oluşturulması gerektiği düşünülmektedir.

Bir ülkenin kendisini ileriye götürecektir yönetici ve liderlere ne kadar ihtiyacı varsa, üstün yetenekli bireylerin de kendilerine uygun özel bir eğitime o denli ihtiyacı vardır.

Üstün yetenek, zekayı yönetme sanatıdır.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

AKARSU Füsün, Yetişemediğimiz Çocuklar: Üstün Yetenekli Çocuklar ve Sorunları. Eduser Yayınları. Ankara, 2001

AKKUTAY Ülker, Enderun Mektepleri, Gazi Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu Basınevi, Ankara, 1984

ANDERSON Klause, Gifted and Talented Students: Meeting Their Needs in New Zealand Schools, Wellington, New Zealand, 2000

ATAMAN Ayşegül, Özel Eğitime Giriş, Gündüz Eğitim Yayıncılık, Ankara, 2005

BELENLİ Tuba, Tarih Öğretimi ve Çoklu Zeka Kuramı: Tarih Nasıl Öğretilir, Yeni İnsan, İstanbul,2014

CUTTS Norma ve MOSELEY Nicholas, Üstün Zekalı ve Yetenekli Çocukların Eğitimi, Özgür Yayınları, İstanbul, 2004

ENÇ Mithat, Üstün Beyin Gücü, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara, 2005

GARDNER Howard, Multiple Intellitygence: The Theory in Practice, Basic Books, New York, 1993

GARDNER Howard, Çoklu Zekâ Kuramı Zihin Çerçevesi, Çev. Ebru Kılıç, Alfa Yayınevi, İstanbul, 2010

GÜRÜN Osman Ali, Psikoloji Sözlüğü, İnkılap Yayınları, İstanbul, 1991

MEB, Tebliğler Dergisi, Sayı 2710, 4 Kasım 2016

OLERON Pierre, Zekâ, Çev. Ela Güngören, İstanbul, 1992

ÖZGEN Murat, “Örgün Eğitim Kurumlarına Devam Eden Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sanat Eğitimi Metodolojisi”, II. Ulusal Üstün Yetenekliler Kongresi, Bildiriler Kitabı, Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir, 2009

ÖZSOY Yahya, ÖZYÜREK Mehmet, ERİPEK Süleymen, Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar, Karatepe Yay, Ankara, 2001

SABAN Ahmet, Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitim, Nobel Yayınevi, Ankara, 2005

TOPSES Gürsen, Eğitim Sürecinde İnsan ve Psikoloji, Gazi Büro Kitabevi, Ankara, 1992

MAKALELER

AKARSU Füsün, “Üstün Zihinsel Yeteneklilerin Eğitiminde Sorunlar”, Asri Diyalog, Türkiye Bilimler Akademisi, 1993, s. 26-27

BAŞARAN Iğın, “Etkili Öğrenme ve Çoklu Zeka Kuramı: Bir İnceleme”, Ege Eğitim Dergisi, 2004, s. 7-15

BOZKURT Erhan ve YENİLMEZ Kürşat, Matematik Öğretiminde Çoklu Zeka Kuramına Yönelik Öğretmen Düşünceleri. Mehmet Akif Ersoy Eğitim Fakültesi Dergisi, 2006, s. 90-113

ÇAĞLAR Doğan, Üstün Okulda Başarısız Olan Üstün Zekalı Çocuklar, Çağdaş Eğitim Dergisi, 1976, s. 9-14

ÇAKAR Ulaş ve ARBAK Yasemin, “Modern Yaklaşımlar Işığında Değişen Duygu-Zeka ilişkisi ve Duygusal Zeka”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2004, s. 23-48

DEMİREL Şule ve SAK Uğur , “Yetenek Hiyerarşisi: Üstün Yetenek Türlerinin Toplumsal Değerleri Üzerine Bir Araştırma”, Türk Üstün Zeka ve Eğitim Dergisi, 2011, s. 61-76

GÜREL Emet, TAT Merba, Çoklu Zekâ Kuramı: Tekli Zekâ Anlayışından Çoklu Zekâ Yaklaşımına. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 3, Bahar 2010, s. 11

TALU Nilay, "Çoklu Zeka Kuramı ve Eğitime Yansımaları", Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1999, s. 164-172

TORTOP Said Hasan, "Öğretmen Adaylarının Üstün Yetenekli ve Çok Kültürlü Eğitime İlişkin Tutumları", Üstün Yetenekliler Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi, 2014, s. 16-20

TEZLER

ALTUN Fatma, Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik İhtiyaçları, Psikolojik Danışma Yaşantıları Ve Rehber Öğretmenlerin Üstün Yeteneklilerle İlgili Yeterlik Düzeyleri, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, 2015, s. 34 **(Yayımlanmış Doktora Tezi)**

ATİK Yılmaz, İlköğretimdeki Üstün Yetenekli Öğrencilere Uygulanan Öğretim Yöntemlerinin Değerlendirilmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2007, s. 22 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

KUNT Kürşat, Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Üstün Yeteneklilik ve Üstün Yeteneklilerin Eğitimi ile İlgili Görüşlerinin İncelenmesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak, 2012, s.42 **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

ÖZDEN Berrin, Yönetim Bilimi Açısından Üstün Yetenekli Çocukların Duygusal Zeka Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2015, s. 12 **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

POYRAZ Hakan, "Raven Standart Progressive Matrices Testi'nin İstanbul Özel Okul 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinde Uyarılma Ön Çalışması", Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1993, s. 48-72 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

TAŞKIN Emre, Çoklu Zekâ Kuramındaki Görsel Zekânın Sosyal Bilgiler 7.Sınıf "Zaman İçinde Bilim" Ünitesine Uygulanmasının Öğretime Etkilliliği, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2017, s. 20 **(Yayımlanmış Doktora Tezi)**

YEŞİLOVA Habibe, Üstün Yeteneklilik ve Türkiye' de Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Van, 1997, s. 10-14 (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**)

YILDIRIM Esra, Stratejik Yetenek Yönetimi ve İşletmelerde Yetenek Yönetimi Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul, 2016, s. 18 (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**)

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.m.friendfeedmedia.com/1a799710532fa2c0b8aa0559c90167eb3e77f632>
(Erişim Tarihi: 27.05.2015)

<http://www.byte.com.tr/makaleler/default.asp/Gorev/MakaleGoster/Makale/24>
(Erişim Tarihi: 19.03.2017)

<https://yetenek.nedir.com/> (Erişim Tarihi: 08.05.2017)

<http://www.egitimtercihi.com/gundem/16228-dunya-ustun-yeteneklileri-nasil-egitiyor.html> (Erişim Tarihi: 10.09.2017)

<http://www.bilgicenneti.com/d-11421-zekâ+kuramları+ve+çoklu+yaklaşımlar.html>
(Erişim Tarihi: 26.09.2017)

EKLER

Sayın Veli,

Aşağıdaki anketin amacı hazırlamakta bulunduğum yüksek lisans tezi için bilimsel bilgi toplamaktır. Ankette iki bölüm bulunmaktadır. Bölüm I kişisel ve eğitimsel durumunuzla, Bölüm II ise aile ortamınız ile ilgilidir.

Ankete vereceğiniz cevaplar bilimsel amaçlar doğrultusunda gruplandırılarak, yalnızca bu araştırmada kullanılacaktır. Bu yüzden anketin herhangi bir yerine isim ve kimliğinizle ilgili bilgiler yazmanıza gerek yoktur.

Araştırmanın sağlıklı bulgulara ulaşması anketteki ifadelere vereceğiniz cevaplara bağlı olacağından, cevaplarınızın gerçek anlamda tutum ve görüşlerinizi yansıtmaları çok önemlidir. Ankette yer alan soruların tümünü içtenlikle yanıtlamanızı ve gereken özeni göstermenizi diler, ilgi ve yardımlarınız için teşekkür eder , saygılar sunarım.

KİŞİSEL BİLGİ FORMU (BÖLÜM I)

Öğrencinin ☐ Annesiyim ☐ Babasıyım		Yaş Grubunuz: ☐ 25vealtı yaşarası ☐ 26-35 yaşarası ☐ 36-45yaşarası ☐ 46 -55yaşarası ☐ 56 veüstü	
Medeni Durumunuz: ☐ Evli ☐ Bekâr ☐ Dul (Eşi vefat etmiş.) ☐ Boşanmış			
Sahip olduğunuz çocuk sayısı:		Ailedeki üstün yetenekli (geçerli bir merkezde yapılmış testle tanılanmış) çocuk adedi :	
Bilsem'e devam eden çocuk adedi (Yaş belirtiniz.) : 1. çocuk/yaşı :..... 2. çocuk/yaşı:..... 3. çocuk/yaşı :..... 4. çocuk/yaşı.....		Ailedeki üstün yetenekli (geçerli bir merkezde yapılmış testle tanılanmış) yetişkinler : ☐ Anne ☐ baba	
ÇOCUĞUN BİLSEM'E GİRDİĞİ YIL	ÇOCUĞUN KENDİ OKULUNDA KAÇINCI SINIFTA OLDUĞU	ÇOCUK KENDİ OKULUNDA HİÇ SINIF ATLADI MI? (Evet/Hayır)	ÇOCUĞUN BİLSEM'DE DAHİL OLDUĞU PROGRAM
.....			Uyum ☐ DestekEğitimi ☐ Byf ☐ Öyg ☐
.....			Uyum ☐ DestekEğitimi ☐ Byf ☐ Öyg ☐
.....			Uyum ☐ DestekEğitimi ☐ Byf ☐ Öyg ☐
.....			Uyum ☐ DestekEğitimi ☐ Byf ☐ Öyg ☐
En Son Mezun Olduğunuz Okul: ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ YüksekOkul ☐ Üniversite ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Diğer :.....			
Mesleğiniz :			
Genel olarak kendinizi , çocuğa yaklaşım açısından nasıl tanımlarsınız? ☐ İzinverici,hoşgörülü ☐ demokratik ☐ otoriter ☐ izin verici ☐ ihmalkar			
Oturduğunuz Ev: ☐ Lojman ☐ Kira ☐ Kendimin ☐ Aile Bireylerinin			
Ailenize ait gelir düzeyi algınız: ☐ Düşük ☐ Ortanın altı ☐ Orta ☐ Orta üstü			

AİLE ORTAMI ÖLÇEĞİ (BÖLÜM II)

YAŞ..... TARİH.../.../..... CİNSİYET (E) (K)

		(1)Hiç Katılmıyorum	(2)Biraz Katılıyorum	(3)Katılıyorum	(4) Kuvvetle Katılıyorum
1-BB	Ailemizde faaliyetler oldukça dikkatli planlanır.				
2-BB	Aile üyeleri duygularını açıkça ifade ederler.				
3-D	Ailemizde kurallara uymaya çok önem verilir.				
4-D	Ailemizle ilgili kararlar daha çok büyükler tarafından verilir.				
5-BB	Bizim ailede bireyler, kendi meselelerini kendileri halleder.				
6-BB	Bizim evde işler belirli bir düzene göre yapılır.				
7-BB	Evde birbirimize kişisel sorunlarımızı				
8-D	Aile üyelerinin doğru ve yanlışlar hakkında kesin düşüncelerivar.				
9-BB	Aile üyeleri gerçekten birbirlerine destek olur.				
10-D	Birbirimizle konuşurken				
11-BB	Bizim ailede herkese verilecek bol zaman ve ilgi				
12-D	Bizim ailede canımız ne isterse yapabiliriz.				
13-BB	Ailemizde birlik beraberlik duygusu vardır.				

EK B

		(1)Hiç Katılmıyorum	(2)Biraz Katılıyorum	(3)Katılıyorum	(4) Kuvvetle Katılıyorum
14-D	Ailemizde uyulması gereken kurallar vardır.				
15-D	Ailemizde kararlaştırılmış bir şeyin tamzamanında yapılması (dakiklik) çokönemlidir.				
16-D	Bizim evde kurallar oldukça katıdır.				
17-D	Ailemizde, üyelerin sormadan karar değiştirmesi olumsuzkarşılanır.				
18-BB	Aile üyeleri kızgınlıklarını açıkça gösterir.				
19-BB	Ailece temiz ve düzenliinsanlarız.				
20-BB	Ailemiz bizi kendi kendimize yeterli olmaya teşvik eder.				
21-BB	Ailemizde, sesimizi yükselterek bir şey elde edemeyeceğimize inanırız.				
22-D	Ailemizde her bireyin göreviaçıkça belirlenmiştir.				
23-BB	Ailemizde bir anlaşmazlık olduğunda,bunu çözümlmek ve huzuru sağlamak için çaba sarf ederiz.				
24-BB	Birbirimizle gerçekten iyi geçiniriz.				
25-BB	Bizim evde, aradığımız bir şeyi yerinde bulmak zordur.				
26-BB	Aile üyeleri karşılaştıkları sorunları kendi kendilerine hallederler.				